

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Організаційно-методичне забезпечення формування та аналізу
фінансової звітності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0718-1-з
спеціальності облік і оподаткування,
освітньої програми облік і аудит
спеціалізації облік і аудит у підприємстві

К.В. Джамбова

Керівник: к.е.н., доцент Скорнякова Ю.Б.

Рецензент: д.е.н., професор Шмиголь Н.М.

Запоріжжя 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Освітній рівень магістр
Спеціальність 071 Облік і оподаткування, освітня програма облік і аудит

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри _____ Н.М. Шмиголь
«_____» _____ 2019 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Джамбовій Карині Володимирівні

1. Тема роботи: Організаційно-методичне забезпечення формування та аналізу фінансової звітності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ» керівник роботи Скорнякова Ю.Б., к.е.н., доцент, затверджені наказом ЗНУ від 04.07.2019 р., № 1111-с.
2. Строк подання студентом роботи 2 грудня 2019 року.
3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, облікові дані та дані фінансової звітності підприємства.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): розглянути проблематику сутності, видів, призначення та принципів формування фінансової звітності підприємств, систематизувати теоретико-нормативні питання формування та аналізу фінансової звітності малих підприємств, дослідити наявну систему обліку та порядок формування фінансової звітності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ», виконати аналіз фінансового стану та результатів діяльності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ» за даними його фінансової звітності та розробити пропозиції щодо підвищення якісного рівня фінансової звітності малих підприємств.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): 6 рис., 25 табл. та 9 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	к.е.н., доцент Скорнякова Ю.Б.	19.08.2019	19.08.2019
2	к.е.н., доцент Скорнякова Ю.Б.	16.09.2019	16.09.2019
3	к.е.н., доцент Скорнякова Ю.Б.	07.10.2019	07.10.2019

7. Дата видачі завдання 08 липня 2019 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	липень 2019	виконано
2.	Написання вступу	липень 2019	виконано
3.	Виконання першого розділу	серпень 2019	виконано
4.	Виконання другого розділу	вересень 2019	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2019	виконано
6.	Написання висновків	листопад 2019	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	листопад 2019	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	грудень 2019	виконано

Студентка _____ К.В. Джамбова
(підпис)

Керівник роботи _____ Ю.Б. Скорнякова
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Ю.М. Уманська
(підпис)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 119 с., 6 рис., 25 табл., 3 додатки, 66 джерел.

Об'єкт дослідження – процес формування та аналізу фінансової звітності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ».

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення процесів формування та аналізу фінансової звітності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ».

Методи дослідження: системний підхід до вивчення економічних явищ і процесів. Під час виконання дослідження використано загальнонаукові методи пізнання: методи наукового узагальнення, діалектичний метод, методи індукції та дедукції, класифікації, порівняння, наукової абстракції, системного та комплексного аналізу, синтезу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з підвищенням якісного рівня процесів формування та аналізу фінансової звітності малих підприємств. У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

набули подальшого розвитку:

– питання ідентифікації основних користувачів фінансової звітності за рахунок чіткого визначення інформаційних потреб кожної категорії користувачів;

– методичне забезпечення формування спрощеної фінансової звітності мікропідприємств за рахунок обґрунтування змін та доповнень до складу статей такої звітності з метою підвищення її інформативності, що дозволить розширити перелік аналітичних процедур, які можуть бути виконані за даними такої звітності, та відповідно підвищити обґрунтованість прийняття управлінських рішень.

За підсумками проведеного дослідження визначені основні елементи аналітичного дослідження фінансової звітності, розроблена схема формування Фінансової звітності мікропідприємства за даними синтетичного обліку, а також розроблені пропозиції щодо вдосконалення наявного на підприємствах – платниках єдиного податку порядку відображення в обліку нарахування єдиного податку, що дозволить виокремити такі витрати оподаткування від адміністративних та інших операційних витрат, у тому числі у фінансовій звітності.

Застосування на практиці запропонованих автором рекомендацій дозволить підвищити якісний рівень процесів формування та аналізу фінансової звітності малих підприємств. Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення якісного рівня процесів формування та аналізу спрощеної фінансової звітності, що у підсумку сприятиме підвищенню ефективності функціонування та зміцненню конкурентоспроможності малих підприємств.

МАЛЕ ПІДПРИЄМСТВО, МІКРОПІДПРИЄМСТВО, ФІНАНСОВА
ЗВІТНІСТЬ, СПРОЩЕНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, КОРИСТУВАЧІ
ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ, БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС, ОБЛІК,
АНАЛІЗ, ДОХОДИ, ВИТРАТИ, ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ,
РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, ЛІКВІДНІСТЬ,
ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ

SUMMARY

Qualifying work: 119 pp., 6 fig., 25 tab., 3 annex, 66 references.

The object of study is the process of forming and analyzing the financial statements of the small enterprise LLC «GELF».

The purpose of the qualification work is to justify of the theoretical provisions and work out practical recommendations to improve the processes of formation and analysis of financial statements of the small enterprise LLC «GELF».

Methods of research: a systematic approach to the study of economic events and processes. During research performance scientific methods of cognition were used: methods of scientific analysis, the dialectical method, methods of induction and deduction, classification, comparison, abstraction, systematic and comprehensive analysis, synthesis, simulation.

Scientific novelty of the results is theoretical and methodical substantiation and solving complex issues related to improving of the quality level of the processes of formation and analysis of financial statements of small enterprises. The study yielded the following scientific results, which are characterized by scientific innovation:

Got further development:

- identification of the main users of the financial statements by clearly defining the information needs of each user category;

- methodological support for the preparation of simplified financial statements of micro-enterprises by substantiating changes and additions to the articles of such reporting in order to increase its informativeness, which will allow to expand the list of analytical procedures that can be performed according to such reporting and, accordingly, to increase the reasonableness of decisions.

According to the results of the research were identified the main elements of the analytical study of financial statements, developed a scheme for the formation

of financial statements of microenterprises according to synthetic accounting, as well as developed proposals for improving the accounting for a single tax, which will distinguish such costs from administrative and other operating expenses, including in the financial statements.

The application of proposed recommendations in practice will improve the quality level of the processes of formation and analysis of financial statements of small enterprises. The results of research are aimed at improving the quality level of the processes of formation and analysis of the simplified financial statements, which in the end will help to increase the efficiency of functioning and enhance the competitiveness of small enterprises.

SMALL ENTERPRISE, MICRO ENTERPRISE, FINANCIAL STATEMENTS, SIMPLIFIED FINANCIAL STATEMENTS, USERS OF FINANCIAL STATEMENTS, BALANCE SHEET, ACCOUNTING, ANALYSIS, INCOME, COSTS, FINANCIAL RESULTS, PROFITABILITY, FINANCIAL STATUS OF THE ENTERPRISE, LIQUIDITY, SOLVENCY

ЗМІСТ

Завдання на кваліфікаційну роботу	
Реферат	
Summary	
Вступ.....	10
1 Теоретико-нормативні аспекти формування та аналізу фінансової звітності малих підприємств	
1.1 Сутність, призначення та принципи формування фінансової звітності підприємств.....	15
1.2 Особливості формування та подання фінансової звітності малих підприємств.....	28
1.3 Спрощена фінансова звітність як інформаційна основа аналізу фінансового стану та результатів діяльності малих підприємств.....	39
2 Організація обліку та формування фінансової звітності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ»	
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	49
2.2 Облік операцій основної діяльності та визначення фінансових результатів малого підприємства.....	57
2.3 Порядок формування фінансової звітності малого підприємства	72
3 Аналіз фінансової звітності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ»	
3.1 Аналіз формування, рівня та динаміки фінансових результатів.....	82
3.2 Аналітичне дослідження фінансового стану за даними фінансової звітності малого підприємства.....	91
3.3 Проблемні питання та шляхи підвищення інформативності фінансової звітності малих підприємств.....	98
Висновки.....	102
Перелік посилань.....	107
Додаток А Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого	

підприємництва ТОВ «ГЕЛФ» за I півріччя 2019 року.....	114
Додаток Б Схема формування Фінансової звітності мікропідприємства ТОВ «ГЕЛФ» за даними синтетичного обліку	116
Додаток В Вдосконалений варіант Фінансової звітності мікропідприємства	118

ВСТУП

Світовий досвід доводить, що розвиток малого підприємництва є в сучасних умовах важливою складовою розвитку економічної системи країни та суспільства в цілому. Малі підприємства здатні не лише успішно здійснювати підприємницьку діяльність та збагачувати своїх власників, а й досить швидко створювати додаткові робочі місця, підвищувати платоспроможність населення та збільшувати надходження до державного та місцевих бюджетів. Саме тому сьогодні із розвитком малого підприємництва в Україні пов'язують надію на швидкі позитивні структурні зрушення в економіці, вихід з економічної кризи та створення реальних умов для залучення інвестицій та економічного зростання.

В умовах жорсткої конкуренції та складної соціально-економічної ситуації малі підприємства є набагато вразливішими в порівнянні із великим бізнесом, а тому і потребують якісного, мобільного, креативного менеджменту. Прийняття дієвих управлінських рішень потребує якісної інформаційної підтримки, забезпечення якої є одним з основних завдань обліку як складової системи управління. Фінансова звітність є певним підсумковим результатом облікової роботи, з одного боку, а, з іншого боку, важливим джерелом інформації для подальших аналітичних процедур і прийняття обґрунтованих управлінських рішень у підсумку.

Виключна роль фінансової звітності, як системи фінансових показників, що характеризують узагальнені підсумки господарської діяльності та істотно впливають на прийняття управлінських рішень користувачами, і обґрунтовує актуальність та важливість обраного напрямку дослідження щодо формування та аналізу фінансової звітності малих підприємств для вітчизняної економічної науки та підприємницької практики.

Розв'язанню теоретичних та методичних питань формування

фінансової звітності малих підприємств, аналізу та прогнозування показників такої фінансової звітності присвячені дослідження багатьох вчених-економістів, таких, як Ф. Бутинець, В. Гливенко, Т. Гоголь, Л. Городянська, І. Губіна, К. Дигало, Ю. Золотницька, С. Івахненко, Г. Кірейцев, В. Лень, Т. Лозенко, В. Сопко, А. Стельмащук, Н. Харченко та багатьох інших. В той же час вітчизняні нормативні документи щодо організації обліку та формування звітності малих підприємств змінюються, а підприємницька практика постійно актуалізує нові запитання та завдання щодо забезпечення інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень. Відповідно низка питань щодо формування та аналітичного дослідження фінансової звітності малих підприємств залишається остаточно не вирішеною, потребує систематизації, уточнень та розвитку, що й актуалізує необхідність подальших досліджень.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення процесів формування та аналізу фінансової звітності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ».

Для досягнення поставленої мети в роботі визначені і вирішувалися такі завдання:

- розглянути питання сутності, видів, призначення та принципів формування фінансової звітності підприємств;
- систематизувати теоретико-нормативні питання формування та аналізу фінансової звітності малих підприємств;
- дослідити наявну систему обліку та порядок формування фінансової звітності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ»;
- проаналізувати фінансовий стан та результати діяльності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ» за даними його фінансової звітності;
- розробити пропозиції щодо підвищення якісного рівня фінансової звітності малих підприємств.

Об'єкт дослідження – процес формування та аналізу фінансової

звітності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ».

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методологічних та практичних аспектів формування та аналізу фінансової звітності малих підприємств.

Для досягнення поставленої мети були використані наукові методи, які застосовуються при вивченні соціально-економічних процесів і явищ, а саме: методи наукового узагальнення (при дослідженні проблематики сутності, видів, призначення та принципів формування фінансової звітності підприємств), діалектичний метод (при дослідженні теоретико-нормативних засад формування та аналізу фінансової звітності малих підприємств), методи індукції та дедукції, класифікації, порівняння, наукової абстракції, системного і комплексного аналізу та синтезу (при дослідженні наявної на малому підприємстві системи організації обліку та порядку формування його фінансової звітності), методи системного та комплексного аналізу (при виконанні аналізу фінансового стану та результатів діяльності малого підприємства за даними фінансової звітності), метод синтезу (при розробці пропозицій щодо вдосконалення фінансової звітності мікропідприємства з метою підвищення її інформативності) та ін.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з підвищенням якісного рівня процесів формування та аналізу фінансової звітності малих підприємств.

У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

- визначені основні елементи аналітичного дослідження фінансової звітності;

- розроблені пропозиції щодо вдосконалення наявного на підприємствах – платниках єдиного податку порядку відображення в обліку нарахування єдиного податку, що дозволить виокремити такі витрати оподаткування від адміністративних та інших операційних витрат, у тому

числі у фінансовій звітності;

– розроблена схема формування Фінансової звітності мікропідприємства за даними синтетичного обліку ТОВ «ГЕЛФ», використання якої дозволить спростити процедуру формування фінансової звітності даним підприємством;

набули подальшого розвитку:

– питання ідентифікації основних користувачів фінансової звітності за рахунок чіткого визначення інформаційних потреб кожної категорії користувачів;

– методичне забезпечення формування спрощеної фінансової звітності мікропідприємств за рахунок обґрунтування змін та доповнень до складу статей такої звітності з метою підвищення її інформативності, що дозволить розширити перелік аналітичних процедур, які можуть бути виконані за даними такої звітності, та відповідно підвищити обґрунтованість прийняття управлінських рішень.

Теоретичною та методичною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань сутності, видів, призначення та принципів формування та аналізу фінансової звітності підприємств, особливостей формування та аналізу спрощеної фінансової звітності, законодавчі та нормативні акти з питань бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності малих підприємств.

Застосування на практиці запропонованих автором рекомендацій дозволить підвищити якісний рівень процесів формування та аналізу фінансової звітності малих підприємств. Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення якісного рівня процесів формування та аналізу спрощеної фінансової звітності, що у підсумку сприятиме підвищенню ефективності функціонування та зміцненню конкурентоспроможності малих підприємств.

Основні результати дослідження, що викладені в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну

оцінку науковців на двох міжнародних науково-практичних конференціях. Окрім того за підсумками проведеного дослідження була надрукована наукова стаття «Фінансова звітність малих підприємств: окремі аспекти формування та аналізу».

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань і додатків. Основний зміст викладено на 119 сторінках друкованого тексту.

1 ТЕОРЕТИКО-НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Сутність, призначення та принципи формування фінансової звітності підприємств

Управління будь-якою підприємницькою справою потребує інформації щодо цієї справи – лише за наявності якісної інформації можуть бути прийняті дієві управлінські рішення та досягнутий успіх підприємницької справи. Саме з такою думкою кілька століть тому зародився сучасний бухгалтерський облік, як мистецтво вести облікові книги із дотриманням принципу подвійного запису. В сучасних умовах потреба в оперативній та якісній інформації щодо діяльності підприємства для прийняття своєчасних та дієвих управлінських рішень набуває все більшої актуальності.

Звітність є підсумком систематизації інформації щодо господарської діяльності підприємства або певним підсумком облікової діяльності як такої. Відповідно до визначення, сформованого Н.В. Бондарчук, «звітність підприємств – це система показників, що охоплює і характеризує результати їх виробничо-фінансової діяльності за певний період. У ній знаходять відображення дані оперативного, статистичного, фінансового та управлінського обліку» [6, с. 42]. За визначенням М.Б. Кулинич, Н.І. Коваль «звітність – це система показників у формі таблиці, які відображають обсяг і результати діяльності підприємства. Її складання завершальний етап облікової роботи» [31, с. 368]. Ю.Б. Скорнякова наводить таку характеристику звітності: «звітність – спосіб отримання та подання користувачам підсумкової інформації щодо різних аспектів господарської діяльності підприємства; розрізняють фінансову, податкову, статистичну та інші види звітності» [54, с. 72].

Обов'язковою складовою звітності будь-якого сучасного підприємства є фінансова звітність. Статтею 1 Закону України від 16.07.1999. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено, що «фінансова звітність – звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [44].

Поняття фінансової звітності є важливою ключовою категорією сучасного обліку. Економічну та облікову сутність категорії «фінансова звітність» досліджували багато науковців. В таблиці 1.1 систематизовані визначення, представлені у різних наукових працях.

Таблиця 1.1

Ідентифікація категорії «фінансова звітність» у наукових дослідженнях

Визначення	Автор та джерело
Фінансова звітність – система узагальнюючих показників бухгалтерського обліку, структурованих у формі звітності, які надають користувачам інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі підприємства за звітний період для прийняття цими користувачами відповідних рішень	В. Андрієнко [1, с. 154]
Фінансова звітність – це система таблиць і показників звітів, які відображають фінансове і майнове становище організації, результати її господарської діяльності за визначений період	А.К. Борисов, Б.А. Райзберг [7, с. 78]
Фінансова звітність – це спосіб узагальненого відображення у грошовій оцінці стану господарських засобів, фінансових ресурсів та джерел їх формування на певну дату в формі звітних таблиць, складених для внутрішніх та зовнішніх користувачів з метою прийняття ними управлінських та інвестиційних рішень	В.В Кириченко, В.І. Сафонова [24, с. 120]
Фінансова звітність – звітність, складена за результатами діяльності підприємства, що надає можливість користувачам фінансової звітності ознайомитися з його майновим та фінансовим станом.; фінансова звітність є своєрідною інформаційною моделлю господарюючого суб'єкта	А.І. Малишкін [34, с. 37]
Фінансова звітність – сукупність реєстрів генералізованих (зведених, згрупованих, узагальнених) показників за певний період, що характеризують статистику та динамік об'єктів бухгалтерського обліку	М.С. Пушкар [48, с. 561]
Фінансова звітність – сукупність форм звітності, складених на основі даних бухгалтерського обліку з метою одержання користувачем узагальненої інформації про підприємство	Н.М. Ткаченко [57, с. 28]
Фінансова звітність – самостійна система подання даних, необхідних для інформаційного забезпечення менеджменту, яка не є складовим елементом бухгалтерського обліку	П.Я. Хомин [59, с. 14]

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» з багатьох питань сприймає формування фінансової звітності у поєднанні із бухгалтерським обліком як таким. Так, відповідно до статті 3 вищезгаданого закону «метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [44].

Фінансова звітність як підсумок облікової роботи та джерело інформації для прийняття управлінських рішень з'явилась не відразу, а у наслідок тривалого розвитку. Так, О. Смірнова та М. Стадник, досліджуючи питання історичного аспекту розвитку фінансової звітності, стверджують, що «найбільшого розвитку питання формування звітності набули у ХІХ ст. Саме в цей період закріпилися правила подання фінансової звітності» [55, с. 117].

О.М. Мінаєва, досліджуючи історичний генезис становлення фінансової звітності, виокремлює три таких етапи:

– перший – поч. ХІХ ст. – поява бухгалтерського балансу і подвійного запису. Також формується юридичний напрям ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, в основу якого було покладено, що облік – це реєстрація прав та обов'язків власника, причому центром такої системи є рахунок капіталу. Саме в цей період фінансова звітність юридично пов'язується з реалізацією функції контролю за рухом коштів;

– другий – друга половина ХІХ – поч. ХХ ст. – складовою частиною бухгалтерського законодавства стає звіт про прибутки і збитки. При цьому висуваються вимоги належного ведення рахунків, складання та перевірки балансу. Однак питання уніфікації фінансової звітності з огляду на різні індивідуальні особливості окремих підприємств залишалось не вирішеним;

– третій – ХХ ст. – перегляд змісту та методології формування фінансової звітності відповідно до загальносвітової тенденції у формуванні глобальної економіки в умовах конкуренції. Виникають передумови формування міжнародних стандартів, розвитку глобальної системи

бухгалтерського обліку та фінансової звітності [36, С. 37-41].

Розробка Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) починається в 60-і роки ХХ ст. під егідою Центра ООН з транснаціональних корпорацій [21, с. 15]. МСФЗ були розроблені з метою гармонізації стандартів бухгалтерського обліку і облікових політик, які застосовуються в різних країнах, а також для досягнення можливості порівняння різних підприємств.

Основні етапи становлення міжнародних стандартів фінансової звітності представлені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Етапи становлення Міжнародних стандартів фінансової звітності [21, с. 15]

Етап	Назва етапу	Період	Тлумачення
I	Виникнення	1959 – 1978 рр.	Винесення питань регулювання бухгалтерського обліку на міжнародний загаль, при чому створено спеціальну групу з питань бухгалтерського обліку, Об'єднану канадську міжнародну групу, Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, експертну групу при ООН, Міжнародну федерацію бухгалтерів.
II	Становлення	1979 – 1989 рр.	Налагодження конструктивних зв'язків між міжнародними організаціями, що займаються розробкою та тлумаченням гострих питань щодо обліку та виокремлення двох домінуючих систем бухгалтерського обліку – МСФЗ та GAAP.
III	Розквіт	1990 – н.ч.	Поступове визнання МСФЗ урядами країн ЄС, Китаю, Австралії та міжнародними організаціями, а саме: СОТ – Світовою організацією торгівлі; МВФ – Міжнародним валютним фондом; IOSCO – Міжнародною організацією комісій з цінних паперів; OESD – Організацією економічного співробітництва та розвитку.

Досліджуючи питання ролі міжнародних стандартів фінансової звітності у розвитку фінансової звітності як такої варто також відзначити, що «міжнародні стандарти фінансової звітності належать до англосаксонської традиції фінансового обліку та характеризуються як стандарти, що

ґрунтуються на принципах (principles based standards), на відміну, наприклад, від прийнятої у США системи GAAP – стандарти, що ґрунтуються на правилах (rules based standards). Це означає, що МСФЗ не деталізують всі процедури та етапи фінансового обліку, надаючи перевагу довірі до професійної самостійності бухгалтерів, службовому сумлінню та особистим професійним судженням» [55, с. 118].

Стандартна фінансова звітність є практично єдиним джерелом інформації щодо діяльності підприємства для користувачів, що не мають доступу до іншої облікової та звітної інформації підприємства. Саме тому Ф.Ф. Бутинець звертає особливу увагу на те, що «фінансова звітність повинна задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних вимог» [12, с. 134]. Тут також варто зазначити, відповідно до статті 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» «фінансова звітність підприємств не становить комерційної таємниці, не є конфіденційною інформацією та не належить до інформації з обмеженим доступом, крім випадків, передбачених законом. Підприємства зобов'язані надавати копії фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності за запитом юридичних та фізичних осіб у порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації» [44].

Формування фінансової звітності на високому якісному рівні є обов'язковою умовою, адже у іншому випадку відповідна інформація не здатна буде забезпечити користувачів якісною інформацією для прийняття дієвих та ефективних управлінських рішень. Саме тому А.І. Малишкін звертає особливу увагу на те, що «головні вимоги до звітності – це реальність, ясність, своєчасність, єдність методики звітних показників, порівнянність звітних показників з минулими. Якісні характеристики фінансової звітності такі: інформація, що надається у фінансових звітах, повинна бути зрозуміла та розрахована на однозначне тлумачення її

користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації» [34, с. 73].

Питанню забезпечення якісного рівня фінансової звітності присвячений розділ III «Якісні характеристики фінансової звітності та принципи її складання» Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». На рис. 1.1 схематично представлені основні якісні вимоги до фінансової звітності, передбачені зазначеним нормативним документом.

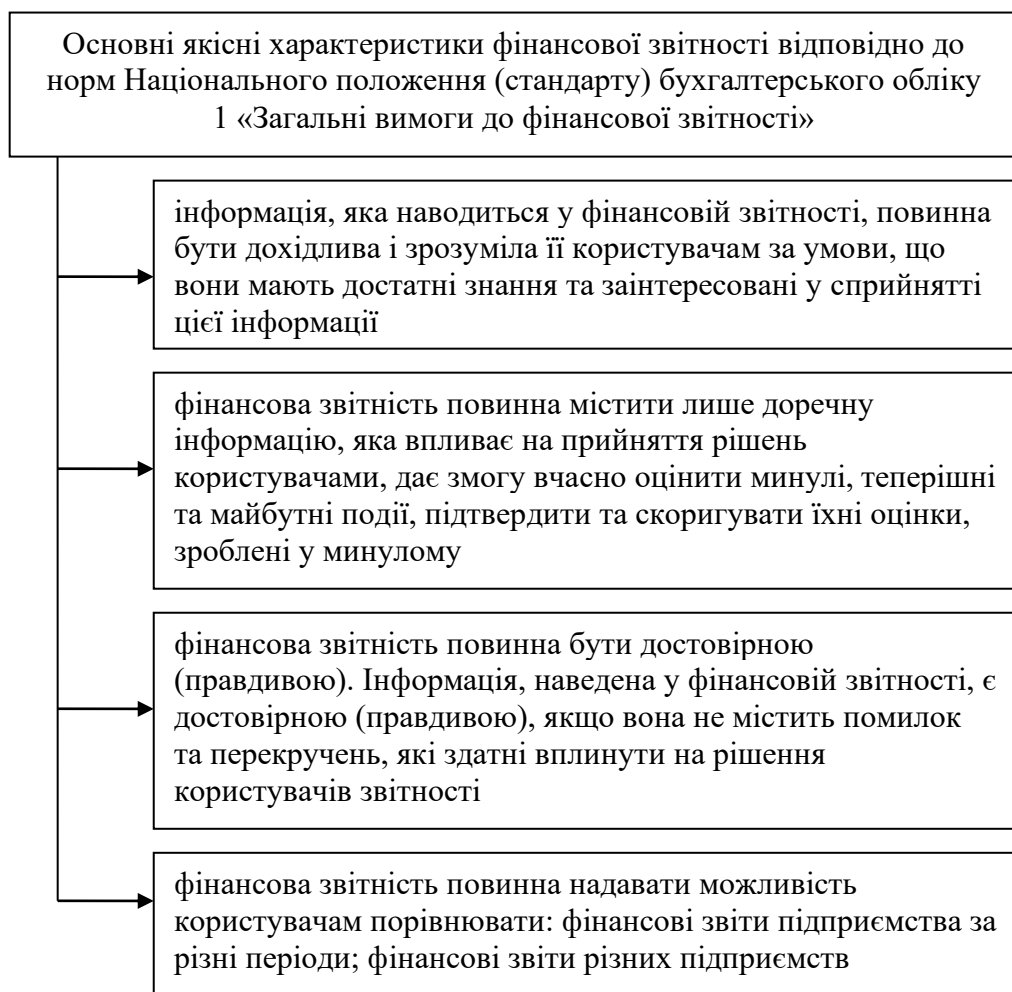

Рис. 1.1 Основні якісні вимоги до фінансової звітності
(складено автором за джерелом [37])

Г.М. Пузій і Т.В. Греджева пропонують більш коротку систематизацію основних вимог до фінансової звітності. Так, стверджуючи, що «метою

звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень» [46, с. 141], науковці виокремлюють такі основні вимоги до звітності з метою забезпечення її достовірності, як повнота, своєчасність та передбачуваність [46, с. 141]. На рис. 1.2 презентовані основні вимоги до складання звітності, виокремленні Г.М. Пузій і Т.В. Греджевою.

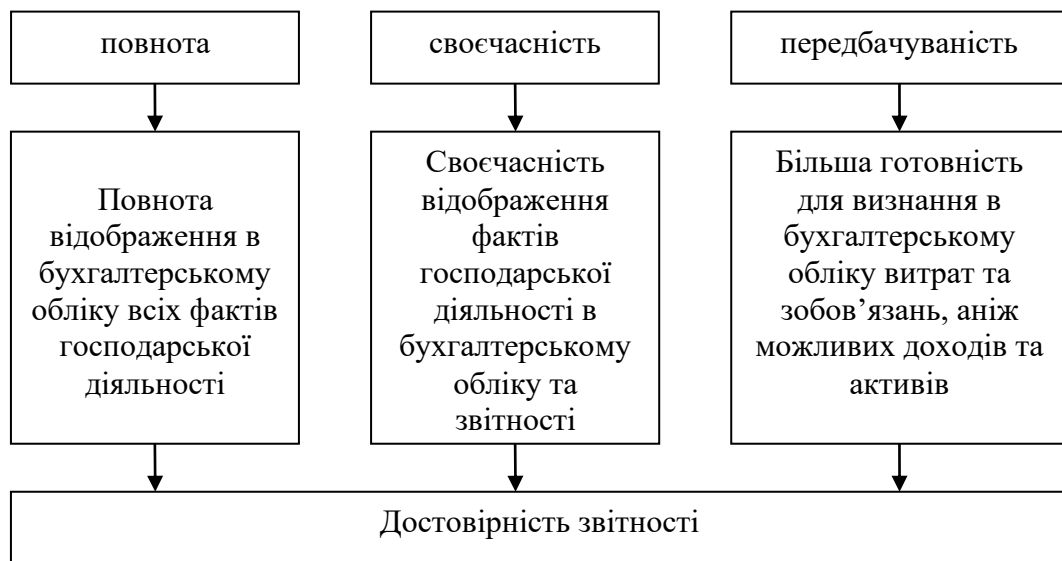

Рис. 1.2 Основні вимоги до складання звітності [46, с. 141]

Якісний рівень сформованої фінансової звітності забезпечується шляхом дотримання певних принципів її формування, що передбачені НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». А саме:

– автономності підприємства, за яким кожне підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників; тому особисте майно і зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства;

– безперервності діяльності, що передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі;

- періодичності, що припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди з метою складання фінансової звітності;
- історичної (фактичної) собівартості, що визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;
- нарахування, згідно з яким доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення незалежно від часу надходження або сплати грошових коштів (грошей);
- повного висвітлення, згідно з яким фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі;
- послідовності, який передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності;
- обачності, згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;
- превалювання сутності над формою, за яким операції повинні обліковуватись відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми;
- єдиного грошового вимірника, який передбачає вимірювання та узагальнення всіх операцій підприємства у його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці [37].

Важливою складовою розуміння економічно-облікової природи фінансової звітності є її користувачі, тобто «фізичні або юридичні особи, які потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень» [44]. Саме для забезпечення користувачів якісною інформацією для прийняття рішень формується фінансова звітність, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку. В таблиці 1.3. систематизовано основні користувачі фінансової звітності із зазначенням їх основних інформаційних потреб.

Таблиця 1.3

Характеристика основних користувачів фінансової звітності

Користувачі фінансової звітності	Характеристика основних інформаційних потреб
Наявні власники (учасники, акціонери) підприємства	Прийняття рішень щодо подальшого володіння власністю, прийняття рішень щодо виплати дивідендів (за наявності прибутку), оцінка якості управління та за потреби прийняття рішення щодо зміни керівництва підприємства, прийняття інших рішень стратегічного управління
Потенційні власники, інвестори	Прийняття рішень щодо доцільності придбання акцій або доли підприємства, прийняття рішень щодо доцільності інвестицій
Менеджмент підприємства	Прийняття різноманітних оперативних та тактичних управлінських рішень щодо забезпечення діяльності підприємства
Державна податкова служба	Перевірка відповідності визнаних податкових зобов'язань підприємства результатам його роботи, оцінка перспектив роботи підприємства для потреб податкового прогнозування та планування
Державна служба статистики	Подальша систематизація інформації щодо діяльності підприємств на галузевому, регіональному та національному рівні
Приватні кредитори – банки, постачальники тощо	Оцінка можливості підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання
Покупці (замовники)	Оцінка можливості підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання (у тому числі гарантійні)
Наймані працівники, профспілкові організації	Оцінка можливості підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання щодо оплати праці; оцінка стабільності роботодавця з позиції подальшого працевлаштування

Формування фінансової звітності вітчизняними підприємствами здійснюється стандартизовано, але в той же час склад фінансової звітності залежить від певних характеристик юридичного особи.

Так, відповідно до норм статті 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» для врегулювання питань, пов'язаних із організацією та веденням бухгалтерського обліку та формуванням фінансової звітності, «підприємства (крім бюджетних установ) можуть належати до мікропідприємств, малих, середніх або великих підприємств» [44]. У таблиці 1.4. систематизовані критерії ідентифікації підприємств за розмірами відповідно до вищезгаданого закону.

Порядок ідентифікації підприємств за розміром за Законом України № 996-
XIV (складом автором за джерелом [44])

Критерії ідентифікації		Типи підприємств			
		мікро	малі	середні	великі
показники на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передуює звітному, мають відповідати щонайменше двом із зазначених критеріїв	балансова вартість активів	до 350 тис. євро	до 4 млн. євро	до 20 млн. євро	понад 20 млн. євро
	чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	до 700 тис. євро	до 8 млн. євро	до 40 млн. євро	понад 40 млн. євро
	середня кількість працівників	до 10 осіб	до 50 осіб	до 250 осіб	понад 250 осіб

Великі та середні підприємства при формуванні фінансової звітності мають керуватися нормами НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та складають відповідно повний пакет фінансової звітності.

Фінансова звітність великих та середніх підприємств або так званий повний пакет фінансової звітності, що формується відповідно до норм НП(с)БО 1 складається з:

- балансу (звіту про фінансовий стан);
- звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід);
- звіту про рух грошових коштів;
- звіту про власний капітал;
- приміток до фінансової звітності.

У балансі відображаються активи, зобов'язання та власний капітал підприємства.

У звіті про фінансові результати розкривається інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки, інший сукупний дохід та сукупний дохід підприємства за звітний період.

У звіті про рух грошових коштів наводяться дані про рух грошових

коштів (грошей) протягом звітнього періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. При складанні фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності підприємства можуть обрати спосіб складання звіту про рух грошових коштів за прямим або непрямим методом із застосуванням відповідної форми звіту.

У звіті про власний капітал розкривається інформація про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітнього періоду.

Основні показники фінансової звітності, що складається відповідно до норм НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» формуються у тисячах гривень без десяткового знаку. Вважається, що звітність як підсумкова згрупована інформація, не має відволікати увагу користувачів дрібними сумами.

Відповідно до ст. 13 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» «звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік» [44]. Окрім того визначається таке поняття як проміжна фінансова звітність, що «складається за результатами першого кварталу, першого півріччя, дев'яти місяців» [44]. Проміжна фінансова звітність формується у складі балансу (звіту про фінансовий стан) і звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід).

Важливими користувачами фінансової звітності є органи державної влади, насамперед, Державна служба статистики і Державна податкова служба.

Відповідно до п. 5 Постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2000. № 419 «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» до органів Державної служби статистики проміжна фінансова звітність (I квартал, перше півріччя, дев'ять місяців) подається не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна – не пізніше 28 лютого наступного за звітним року [45].

До органів Державної податкової служби фінансову звітність подають лише платники податку на прибуток підприємств. Фінансова звітність у

таких випадках визнається обов'язковим додатком до Податкової декларації з податку на прибуток підприємств. За умови квартального податкового (звітного) періоду така Податкова декларація подається до органів Державної податкової служби протягом 40 календарних днів після закінчення податкового (звітного) кварталу, а річна Податкова декларація – протягом 60 календарних днів після закінчення податкового (звітного) року. До Податкових декларацій з податку на прибуток за I квартал, за I півріччя та за 9 місяців додається проміжна фінансова звітність у складі балансу (звіту про фінансовий стан) і звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), а до Податкової декларації з податку на прибуток за рік – повний пакет фінансової звітності.

Окремої уваги заслуговує питання конфіденційності/публічності фінансової звітності. Так, ст. 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено, що «фінансова звітність підприємств не становить комерційної таємниці, не є конфіденційною інформацією та не належить до інформації з обмеженим доступом, крім випадків, передбачених законом. На фінансову звітність не розповсюджується заборона щодо поширення статистичної інформації. Підприємства зобов'язані надавати копії фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності за запитом юридичних та фізичних осіб у порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації» [44].

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачено, що «підприємства, що становлять суспільний інтерес (крім великих підприємств, які не є емітентами цінних паперів), публічні акціонерні товариства, суб'єкти природних монополій на загальнодержавному ринку та суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, зобов'язані не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність разом з аудиторським

висновком на своїй веб-сторінці (у повному обсязі) та в інший спосіб у випадках, визначених законодавством. Великі підприємства, які не є емітентами цінних паперів, та середні підприємства зобов'язані не пізніше ніж до 1 червня року, що настає за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову звітність разом з аудиторським висновком на своїй веб-сторінці (у повному обсязі)» [44].

У вітчизняній звітній практиці фінансова звітність може бути складена за національними положення (стандартами) бухгалтерського обліку і за міжнародними стандартами фінансової звітності.

Так, відповідно до ст. 12¹ Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» «підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами» [44]. Тут варто зазначити, що до підприємств, що становлять суспільний інтерес, зокрема, належать банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств та малих підприємств) та підприємства, які належать до великих підприємств.

Відповідно до п. 5 Постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2000. № 419 «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності формують підприємства, які провадять господарську діяльність за такими видами:

- надання фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення (розділ 64 КВЕД ДК 009:2010);
- недержавне пенсійне забезпечення (група 65.3 КВЕД ДК 009:2010);
- допоміжна діяльність у сферах фінансових послуг і страхування

(розділ 66 КВЕД ДК 009:2010, за винятком допоміжної діяльності у сфері страхування та пенсійного забезпечення(група 66.2 009:2010)» [45].

Варто також звернути увагу на те, що підприємства, на яких не поширюється вимога формувати фінансову звітність за міжнародними стандартами, мають право самостійно визначатися щодо доцільності застосування міжнародних стандартів для складання фінансової звітності.

Фінансова звітність мікропідприємств та малих підприємств формується за окремими правилами, адже для таких підприємств діючими нормативними документами передбачено формування спрощеної фінансової звітності. Складається така звітність відповідно до норм Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність». Даним нормативним документом передбачено формування фінансової звітності за формою Фінансової звітності малого підприємства (форми 1-м, 2-м) і Фінансової звітності мікропідприємства (форми 1-мс, 2-мс). Особливостям формування та подання фінансової звітності малих підприємств присвячений наступним етап нашого дослідження.

1.2 Особливості формування та подання фінансової звітності малих підприємств

Важливим напрямком у розвитку економіки будь-якої сучасної країни є розвиток малого підприємництва. Відповідно розвиток економіки України в сучасних умовах багато в чому залежить від успішного розвитку саме малого підприємництва. Вітчизняний та світовий досвід підтверджує, що малі підприємства здатні виконувати важливі соціальні функції та вирішувати гострі соціально-економічні проблеми, а саме:

– підтримувати конкурентне середовище та обмежувати монополізм великих підприємств як на товарних ринках, так і на ринках капіталу та

робочої сили;

– забезпечувати швидке насичення ринку товарами та послугами, вирішувати проблему імпортозаміщення, сприяючи забезпеченню позитивного платіжного балансу;

– сприяти розвитку місцевого господарства та ринків з орієнтацією на національні інтереси;

– створювати додаткові робочі місця, зменшувати рівень безробіття і вирішувати проблему бідності;

– забезпечувати надходження насамперед до місцевих бюджетів, що фінансують соціальні потреби окремих територіальних громад і коштами яких розпоряджаються органи місцевого самоврядування;

– формувати реальний «середній клас», активну та відповідальну складову суспільства, що здатна реально відповідати за сталий розвиток економіки та країни в цілому;

– здійснювати загальне оздоровлення та розвиток економіки і суспільства шляхом виховання господарської та ділової культури та економічної грамотності.

Згідно з думкою експертів Європейської комісії, «малі підприємства вважаються однією з головних рушійних сил економічного розвитку, дієвим засобом структурної перебудови, усунення диспропорцій на окремих товарних ринках, активізації інноваційних процесів, розвитку конкуренції тощо» [56, с. 277].

Мале підприємництво, за суттю, є найдемократичнішим економічним суспільним інститутом, що забезпечує виробництво суттєвої частини валового внутрішнього продукту, а також наявність робочих місць.

Ідентифікація підприємств щодо розмірів для врегулювання питань, пов'язаних із веденням бухгалтерського обліку та формуванням фінансової звітності, починаючи з 1 січня 2018 року здійснюється Законом України від 16.07.1999. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в

Україні», який передбачає критерії віднесення підприємств до мікропідприємств, малих, середніх та великих підприємств.

Так, відповідно до норм ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» малими підприємствами визнаються підприємства, «показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:

- балансова вартість активів – до 4 мільйонів євро;
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 8 мільйонів євро;
- середня кількість працівників – до 50 осіб» [44].

Окрім того передбачається виокремлення так званих мікропідприємств, якими визнаються підприємства, «показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:

- балансова вартість активів – до 350 тисяч євро;
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 700 тисяч євро;
- середня кількість працівників – до 10 осіб» [44].

Варто відзначити, що зазначені таким чином критерії передбачені виключно для врегулювання питань, пов'язаних із веденням бухгалтерського обліку та формуванням фінансової звітності.

Досліджуючи питання особливостей формування фінансової звітності малих підприємств, варто мати на увазі, що фінансова звітність є певним результатом облікової роботи, адже узагальнена інформація фінансової звітності ґрунтується на даних бухгалтерського обліку. Саме тому питання особливостей формування фінансової звітності малих підприємств варто розглядати у взаємозв'язку із питанням особливостей організації бухгалтерського обліку діяльності малих підприємств.

Згідно із чинним вітчизняним законодавством, а саме п. 2 ст. 3 Закону

України № 996-XIV «бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку» [44].

Бухгалтерський облік є однією із ключових функцій управління, а його організація спрямована на вирішення таких завдань:

- «формування якісної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень на всіх рівнях управління;
- забезпечення збереження та раціонального використання всіх ресурсів підприємства;
- підготовка інформаційної бази для податкового обліку, який також здійснюється бухгалтерією підприємства та є необхідним для визначення сум податків та зборів до сплати і складання податкової звітності» [52, с. 6].

Лише за умови гармонічної реалізації цих трьох завдань можливе успішне функціонування будь-якого підприємства, у тому числі й малого підприємства.

Питання щодо організації бухгалтерського обліку на малому підприємстві, як і на інших підприємствах, належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) у відповідності до законодавства та установчих документів.

Відповідно до п. 3 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» «відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством, або власник відповідно до законодавства та установчих документів» [44].

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає одну з форм його організації:

- введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером;
- користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;
- ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або підприємством, суб'єктом підприємницької діяльності, само зайнятою особою, що провадять діяльність у сфері бухгалтерського обліку та/або аудиторської діяльності;
- самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства. Ця форма організації бухгалтерського обліку не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких повинна оприлюднюватися, та в бюджетних установах [44].

Особливі характеристики облікової системи малих підприємств систематизовано у таблиці 1.5.

Порядок формування фінансової звітності вітчизняними малими підприємствами і мікропідприємствами передбачений Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність». Даним нормативним документом передбачено формування фінансової звітності за формою Фінансової звітності малого підприємства (форми 1-м, 2-м) та Фінансової звітності мікропідприємства (форми 1-мс, 2-мс).

Відповідно до п. 2 НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» норми даного нормативного документу застосовуються «мікропідприємствами, малими підприємствами, непідприємницькими товариствами, представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності та підприємствами, які ведуть які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства (крім підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності)» [38].

Особливі характеристики облікової системи малих підприємств
(складено за джерелом [53, с. 182-184])

Сутність	Коментар
1. Формування фінансової звітності малими підприємствами у формі Фінансової звітності малого підприємства, а мікропідприємствами і платниками єдиного податку – у формі Фінансової звітності мікропідприємства	Є обов'язковим відповідно до норм НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність».
2. Спрощений план рахунків, передбачений для малих підприємств Наказом Міністерства фінансів України від 19.04.2001. № 186	Не є обов'язковим до застосування. Реально в обліковій практиці малих підприємств практично не використовується в наслідок відсутності необхідного рівня деталізації, а також в наслідок сформованих традицій обліку, у тому числі щодо його автоматизації, на користь Плану рахунків, передбаченого Наказом МФУ від 30.11.1999. № 291.
3. Можливість організації обліку витрат за допомогою 8 класу рахунків без застосування 9 класу рахунків (за умови застосування Плану рахунків, передбаченого Наказом МФУ від 30.11.1999. № 291)	Не є обов'язковим порядком організації обліку витрат. Застосовується в обліковій практиці деяких малих підприємств. Може бути рекомендованим до застосування підприємствам, що здійснюють торгову діяльність та надають послуги невиробничого характеру. Не рекомендований до застосування підприємствам, що здійснюють виробництво, або виконують роботи промислового характеру (особливо за наявності незавершеного виробництва).
4. Передбачене п. 8 П(с)БО 25 спрощення облікової практики для мікропідприємств та платників єдиного податку, що мають право вести спрощений облік доходів та витрат, шляхом відмови від переоцінки необоротних активів до справедливої вартості, відмови від створення забезпечення наступних витрат (платежів) і формування резерву сумнівних боргів	Передбачене лише для мікропідприємств та платників єдиного податку. Не є обов'язковим, але на практиці є достатньо поширеним. Доцільність прийняття в облікову політику таких спрощень варто аналізувати окремо для кожного із таких підприємств.
5. Передбачена ст. 3 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» і п. 9 П(с)БО 25 можливість для платників єдиного податку, які не є платниками податку на додану вартість, здійснювати облік без дотримання принципу подвійного запису	Передбачена така можливість лише для платників єдиного податку за ставкою 5 %. Не є обов'язковою. Не є доречною, адже суперечить основній ідеї ведення бухгалтерського обліку і позбавляє підприємство внутрішнього механізму контролю облікових записів. Не є поширеною на практиці.

Відповідно до норм п. 2 НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» Фінансова звітність малого підприємства формується малими підприємствами і представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності, а Фінансова звітність мікропідприємства – мікропідприємствами, підприємствами, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат, а також непідприємницькими товариствами [38].

Варто звернути особливу увагу на те, що норми НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» не поширюються на підприємства, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності, наприклад, на публічні акціонерні товариства. Такі юридичні особи формують фінансову звітність відповідно до норм Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Фінансова звітність малого підприємства і Фінансова звітність мікропідприємства є складається з балансу та звіту про фінансові результати. Таким чином, національна практика формування фінансової звітності малими підприємствами і мікропідприємствами наближається до європейської практики. Так, Є.П. Гнатенко і І.В. Соболева у науковій статті наводять інформацію про те, що відповідно до директив Європейського Союзу фінансова звітність малих підприємств і мікропідприємств має складатися із скороченого балансу, скороченого звіту про прибутки та збитки і обмеженого складу приміток до фінансової звітності, національне законодавство Польщі передбачає для малих підприємств і мікропідприємств формування балансу і звіту про прибутки та збитки, а національне законодавство Іспанії – формування балансу, звіту про прибутки та збитки, звіту про зміну в капіталі та приміток до фінансової звітності [13, с. 539].

Показники такої звітності наводяться у тисячах гривень з одним десятковим знаком. Основним періодом часу, за який формується спрощена фінансова звітність малого підприємства і мікропідприємства, є календарний рік, але за потреби така фінансова звітність може формуватися й протягом

року за проміжні періоди – за перший квартал, за перше півріччя, за дев'ять місяців.

Баланс Фінансової звітності малого підприємства (звітна форм 1-м) передбачає виокремлення в Активі таких розділів як «Необоротні активи», «Оборотні активи», «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття», а у Пасиві таких розділів як «Власний капітал», «Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення», «Поточні зобов'язання», «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття».

Баланс Фінансової звітності мікропідприємства (звітна форма 1-мс) має більш агрегований вид в порівнянні з балансом малого підприємства, адже передбачає виокремлення в Активів лише таких двох розділів як «Необоротні активи» та «Оборотні активи», а в Пасиві лише таких трьох розділів як «Власний капітал», «Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення» та «Поточні зобов'язання».

У будь-якому складі статті балансу формуються за даними бухгалтерського обліку на підставі залишків за балансовими синтетичними рахунками на відповідну дату – дебетові залишки формують статті Активу, а кредитові – статті Пасиву. Виключенням є деякі статті, інформація за якими відображається у дужках і віднімається від інших статей. Так, в Активів відображається залишок за кредитом субрахунку 131 «Знос основних засобів», а в Пасиві – залишок за дебетом субрахунку 442 «Непокриті збитки» за наявності останніх.

Баланс як форма фінансової звітності, у тому числі у складі спрощеної звітності малих підприємств і мікропідприємств, надає інформацію щодо майнового та фінансового стану підприємства.

Звіт про фінансові результати формується малими підприємствами та мікропідприємствами за спрощеною схемою – спочатку наводиться інформація про всі отримані доходи, потім інформація про всі понесені витрати, далі формується фінансовий результат до оподаткування,

наводиться сума податку на прибуток, якщо підприємство є платником даного прибутку, а у підсумку формується чистий прибуток (збиток). На відміну від Звіту про фінансові результати, що формується великими та середніми підприємствами, спрощена фінансова звітність не містить таких проміжних показників фінансових результатів, як валовий дохід (прибуток) і фінансовий результат від операційної діяльності. Обмеженою є також інформація щодо типу доходів та витрат.

Так, щодо доходів у Фінансовій звітності малого підприємства зазначені лише такі доходи як «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)», «Інші операційні доходи», «Інші доходи», а у Фінансовій звітності мікропідприємства – взагалі лише такі доходи як «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» та «Інші доходи».

В частині витрат у Фінансовій звітності малого підприємства передбачено виокремлення лише таких витрат як «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)», «Інші операційні витрати», «Інші витрати», а у Фінансовій звітності мікропідприємства – взагалі лише таких витрат як «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)» та «Інші витрати».

Схема формування інформації щодо фінансового результату діяльності малого підприємства, наявна у спрощеній фінансовій звітності, представлена на рис. 1.3.

Складається Фінансова звітність малих підприємств та мікропідприємств в частині Звіту про фінансові результати на підставі даних бухгалтерського обліку щодо доходів та витрат.

Інформація звіту про фінансові результати дозволяє аналізувати динаміку фінансових результатів, а у поєднанні із даними балансу досліджувати також рівень рентабельності капіталу, залученого у господарську підприємницьку діяльність малого підприємства (мікропідприємства).

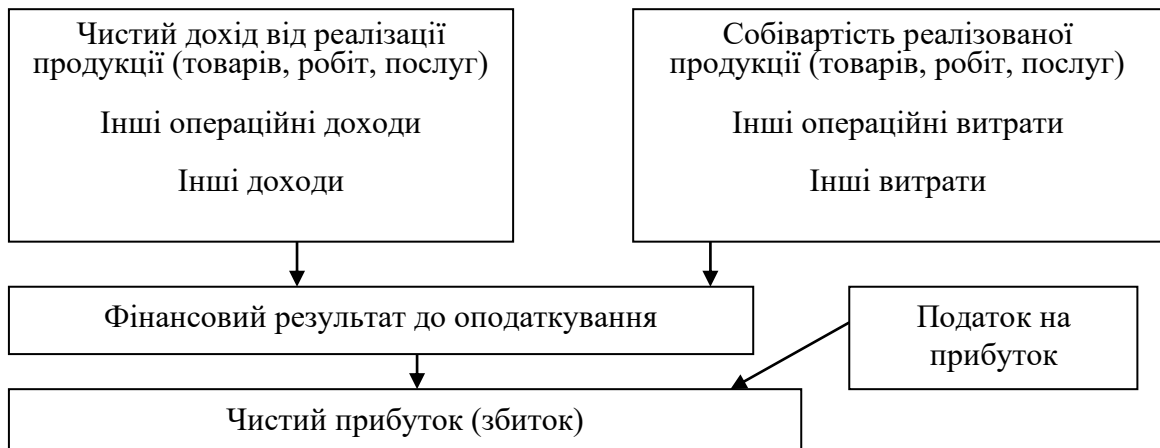

Рис. 1.3 Схема формування фінансового результату діяльності відповідно до норм НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність»

Фінансова звітність малого підприємства і Фінансова звітність мікропідприємства формується за даними бухгалтерського обліку та подається користувачам у встановленому порядку.

Так, Фінансова звітність малого підприємства подається органам державної статистики щокварталу як проміжна фінансова звітність за перший квартал, перше півріччя, дев'ять місяців – не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна Фінансова звітність малого підприємства – не пізніше 28 лютого наступного за звітним року.

Що стосується Фінансової звітності мікропідприємств, то відповідно до п. 2 Постанови КМУ від 28.02.2000. № 419 «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» підприємства, які відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» належать до мікропідприємств, непідприємницькі товариства та підприємства, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства, подають до органів державної статистики лише річну фінансову звітність [45]. Здійснюється це відповідно не пізніше 28 лютого наступного за звітним року.

Малі підприємства та мікропідприємства, що є платниками податку на прибуток підприємств, подають спрощену фінансову звітність із кожною

Податковою декларацією з податку на прибуток підприємств до органів Державної податкової служби. Таким чином, якщо для такого платника встановлений квартальний податковий (звітний) період (за умови, що дохід від усіх видів діяльності за мінусом непрямих доходів за даними фінансової звітності за попередній календарний рік перевищує 20 млн. грн.), то спрощена фінансова звітність подається разом із Податковою декларацією з податку на прибуток підприємств щокварталу протягом 40 календарних днів, наступних за податковим (звітним) кварталом, а також із річною Податковою декларацією з податку на прибуток підприємств протягом 60 календарних днів, наступних за податковим (звітним) роком. Платники, для яких встановлений річний податковий (звітний) період, подають спрощену фінансову звітність разом із річною Податковою декларацією з податку на прибуток підприємств протягом 60 календарних днів, наступних за податковим (звітним) роком.

Спрощена фінансова звітність в обов'язковому порядку надається власникам підприємства, його потенційним інвесторам, а також наявним та потенційним кредиторам (наприклад, банківським установам) за їх вимогою. Варто також зазначити, що відповідно до норм Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» малі підприємства і мікропідприємства, на відміну середніх та великих підприємств, не зобов'язані оприлюднювати свою річну фінансову звітність разом із аудиторським висновком на своїй веб-сторінці. В той же час фінансова звітність малих підприємств та мікропідприємств також визнається законом публічною інформацією, до якої має бути забезпечений відповідний публічний доступ. Так, зокрема відповідно до ст. 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» «підприємства зобов'язані забезпечувати доступність фінансової звітності для ознайомлення юридичних та фізичних осіб за місцезнаходженням цих підприємств» [44].

Спрощена фінансова звітність малих підприємств та мікропідприємств є інформаційною основою аналітичних досліджень та подальшого

обґрунтування та прийняття рішень користувачами фінансової звітності.

1.3 Спрощена фінансова звітність як інформаційна основа аналізу фінансового стану та результатів діяльності малих підприємств

Відповідно до стандартного визначення фінансова звітність є звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Таким чином, в площині економічного та фінансового аналізу, а також фінансового менеджменту та прогнозування фінансова звітність сприймається як інформаційна основа аналізу фінансового стану та результатів діяльності підприємства.

Фінансовий стан підприємств є важливим поняття в системі управління підприємством. Як об'єкт дослідження фінансовий стан є ключовим для економічного та фінансового аналізу. У жорстких конкурентних умовах сучасного ринку власники будь-якого підприємства мають бути зацікавлені не лише в отриманні підприємством прибутку, а й у забезпеченні задовільного стану фінансового стану підприємства.

Фінансовий стан як економічна категорія є досить складною та багатогранною, а його ідентифікація не є однозначно визначеною. Загалом, змістовна характеристика економічної категорії «фінансовий стан», на думку М.П. Денисенко, О.В. Зазимко, має подаватися «як результат взаємодії всіх елементів фінансових відносин, визначатися сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників та індикаторів, які відображають наявність, розміщення і використання економічних ресурсів суб'єкта господарювання» [16, с. 25].

В таблиці 1.6. систематизовані визначення, сформовані як ідентифікації економічної категорії «фінансовий стан» різними науковцями.

Ідентифікація категорії «фінансовий стан» у наукових дослідженнях

Визначення	Автор та джерело
Фінансовий стан – рівень збалансованості окремих елементів активів і пасивів підприємства, а також рівень ефективності їх використання	І.О. Бланк [5, с. 476]
Фінансовий стан – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємства в певному періоді, що відображає рівень його фінансової конкурентоспроможності, ступінь забезпеченості підприємства власними та залученими фінансовими ресурсами, ступінь їх співвідношення між собою та раціональності розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами для своєчасного проведення грошових розрахунків за зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому.	Л.В. Івченко, О.Є. Федоренко [23, С. 201-202]
Фінансовий стан суб'єкта господарювання – характеристика його фінансової конкурентоспроможності, ефективність використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання	Л.О. Коваленко, Л.М.Ремньова [25, с. 411]
Фінансовий стан – показник економічної діяльності підприємства, що характеризує його ділову активність і надійність	М.Н. Крейніна [28, с.11]
Фінансовий стан – комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів	А.М. Поддєрьогін, Л.Д. Буряк, А.М.Павліковський [43, С. 282-283]
Фінансовий стан – спроможність фінансувати свою діяльність, тобто характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, фінансовими взаємовідносинами з іншими фізичними та юридичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю	Г.В. Савицька [49, с. 409]
Фінансовий стан підприємства — це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії усіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських чинників і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.	К.С. Салига [50, с. 205]
Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів; характеризує ділову активність і надійність підприємства, його конкурентоспроможність, потенціал у діловому партнерстві.	А.Д. Шеремет [60, С. 9-10]

За визначенням О.М. Козлянченко метою оцінки фінансового стану підприємства є «аналіз фінансової спроможності підприємства, а також розробка і реалізація заходів, направлених на швидке відновлення платоспроможності, відновлення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства, встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, можливості подальшого розвитку, забезпечення прибутковості і зростання виробничого потенціалу і ухвалення відповідних рішень» [27, с. 183].

За допомогою аналізу фінансового стану підприємства можна забезпечити:

- оцінку рівня ефективності діяльності підприємства та виявлення факторів і причин формування наявного стану;
- визначення тенденцій розвитку підприємства за показниками його фінансового стану;
- визначення рівня кредитоспроможності підприємства як позичальника фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності;
- якісне планування, прогнозування, бюджетування, визначення потреби і забезпечення ефективного розміщення фінансових ресурсів;
- ефективне управління рухом грошових потоків;
- своєчасне здійснення заходів, спрямованих на підвищення фінансової стійкості, платоспроможності та прибутковості підприємств;
- обґрунтування політики розподілу і використання прибутку підприємства;
- оцінку рівня підприємницького потенціалу щодо погашення зобов'язань, здатності до нарощування чистих активів, залучення інвестицій і прийняття управлінських рішень.

Н.П. Шморгун і В.І. Головка визначають такі основні завдання фінансового стану підприємства:

- «аналіз ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;

- аналіз стану та динаміки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;

- аналіз рентабельності підприємства та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;

- аналіз стану підприємства на фінансовому ринку;

- пошук резервів рентабельності виробництва» [61, с. 74].

Т. Кучеренко, акцентуючи увагу на аналітичному дослідженні фінансового стану підприємства, звертає увагу на рішення такого «взаємозалежного набору аналітичних задач:

- визначення фінансового стану підприємства на момент проведення аналізу;

- виявлення тенденцій і закономірностей розвитку підприємства;

- визначення моментів, які негативно впливають на фінансовий стан підприємства;

- виявлення резервів, які підприємство може використовувати для поліпшення фінансового стану» [32, с. 16].

Важливим елементом дослідження фінансового стану є система показників, що використовують в ході його оцінки. Так, О.А. Сарапіна зазначає, що «основними елементами економічної діяльності підприємства, що дозволяють найкраще визначити його фінансовий стан є: прибутковість роботи; оптимальність розподілу прибутку; наявність власних фінансових ресурсів не нижче мінімально необхідного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції; раціональне розміщення основних і оборотних засобів, ліквідність поточних активів» [51].

На думку В.В. Готра, В.В. Ріпич і А.В. Дячок, «до основних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства належать:

- показники ліквідності та платоспроможності;

- показники оцінки фінансової стійкості (показники оцінки структури джерел засобів підприємства;

- показники ділової активності (коефіцієнти оборотності та тривалості

обороту виробничих запасів, оборотних засобів, тривалості погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей, тощо);

– показники аналізу рентабельності (прибутковості) (загальна рентабельність, рентабельність виробництва, рентабельність майна та продажу, тощо)» [14, с. 221].

Безперечними складовими елементами економічної категорії «фінансовий стан» варто визнати фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність підприємства.

Фінансовою стійкістю може бути визначений такий стан фінансових ресурсів, за якого підприємство, працюючи із прибутком та вільно маневруючи фінансовими коштами, має змогу шляхом їх ефективного використання забезпечити безперервний процес господарської діяльності, а також фінансувати його розширення та оновлення.

Фінансово стійким, таким чином, є таке підприємство, яке переважно за рахунок власних коштів фінансує активи (як оборотні, так й необоротні), уникає невиправданої дебіторської та кредиторської заборгованості і у відповідний термін розраховується за своїми зобов'язаннями.

Слід також відзначити, що визначення достатнього рівня фінансової стійкості відноситься до одного з складних дискусійних питань фінансового та економічного аналізу. Так, «з одного боку, недостатня фінансова стійкість може привести до неплатоспроможності підприємства та відсутності в нього коштів для розвитку діяльності і в цілому для здійснення діяльності як такої. З іншого боку, зайва фінансова стійкість також негативно впливає на господарську діяльність, адже є гальмом її розвитку, збільшуючи витрати підприємства на формування зайвих запасів та резервів» [33, С. 132-133].

Фінансовий стан підприємства може бути оцінений як стабільний за умови, якщо діяльності підприємства є прибутковою, рівень рентабельності власного капіталу істотно не зменшується, підприємство відрізняється задовільним рівнем фінансової незалежності, ліквідності та платоспроможності.

Особливої уваги в ході аналізу фінансового стану підприємства заслуговують його платоспроможність та ліквідність активів. Так, М.Б. Кулинич і Н.І. Коваль, досліджуючи питання аналізу фінансового стану підприємств, звертають особливу увагу на те, що «оцінка фінансового стану підприємства в умовах ринкових відносин особливо важлива для вирішення конкуренції і фінансової стабільності, надійності підприємства як партнера. У значній мірі втрачає значення контроль виконання планів, які регламентують діяльність підприємств, зростає потреба в оцінці фінансового стану та аналізі ліквідності (платоспроможності) підприємств» [31, с. 371].

Ліквідність та платоспроможність є важливими категоріями, що формують фінансовий стан підприємства. Так, В.З. Бугай і В.М. Вовк стверджують, що «ліквідність та платоспроможність характеризує здатність перетворення фінансових активів у грошові кошти з метою своєчасного повернення зобов'язань, де ліквідність розуміється як здатність активу швидко перетворитися на грошові кошти, а платоспроможність – достатність коштів для погашення в будь-який момент усіх короткотермінових зобов'язань перед кредиторами» [10, с. 170]. В свою чергу Н.М. Давиденко характеризує ліквідність «як механізм перетворення фінансових або матеріальних активів у грошові кошти для своєчасного виконання зобов'язань», а під платоспроможністю розуміє «наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що потребує негайного погашення» [15, с. 37].

Таким чином, ліквідність підприємства може бути визначена як «спроможність підприємства перетворювати свої активи в гроші для покриття всіх необхідних платежів у міру їх настання» [58, с. 346], а платоспроможністю «є здатність підприємства в достатніх обсягах розраховуватися за своїми зобов'язаннями» [40, с. 36]. Зазначені категорії є близькими за змістом та взаємопов'язаними, в той же час поняття «ліквідність» є більш змістовним та комплексним, адже саме «від ступеня

ліквідності залежить платоспроможність» [3, с. 45] або «чим більш ліквідними активами володіє підприємство, тим вищий рівень його платоспроможності» [40, с. 36].

Досліджуючи питання співвідношення категорій ліквідність підприємства та платоспроможність підприємства, О.О. Олійник і С.М. Роговий формують наступні висновки: «під ліквідністю варто розуміти спроможність підприємства реалізувати активи й одержувати кошти для оплати зобов'язань, як відповідне спів відношення величини ліквідних активів і поточної заборгованості, тобто здатність активів підприємства швидко перетворюватись на грошові кошти. Звідси платоспроможність є здатністю підприємства в достатніх обсягах і вчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями. В цьому випадку простежується взаємозв'язок між ліквідністю і платоспроможністю, по-перше – це відповідний пошук активів для погашення зобов'язань, по-друге – вчасне погашення таких зобов'язань» [40, с. 36].

Цікавими є також ознаки ліквідності та платоспроможності, сформовані О.Ф. Томчук, В.Ю. Фабіянською, Г.О. Довгополук з метою уточнення сутності зазначених економічних категорій. Так, «ознакою ліквідності є перевищення оборотних активів над короткостроковими зобов'язаннями, тобто наявність чистого робочого капіталу (власного оборотного капіталу). Чим більше це перевищення, тим сприятливіший фінансовий стан підприємства». Основними ознаками платоспроможності є «наявність готівкових і безготівкових коштів; відсутність простроченої кредиторської заборгованості» [58, с. 346].

Джерелом інформації для аналізу рівня ліквідності та платоспроможності є дані звітності, насамперед, балансу. Це актуалізує виконання оцінки ліквідності балансу, основним завданням якої є «перевірити синхронність надходження і витрачання фінансових ресурсів, виявити здатність підприємства розрахуватися за зобов'язаннями власним майном у визначені періоди часу. Ліквідність балансу визначається ступенем

покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у кошти відповідає терміну погашення зобов'язань» [3, с. 46]. Оцінка ліквідності балансу здійснюється за допомогою таких методичних прийомів, як «трансформаційні, вертикального та горизонтального аналізу звітності, методи дискримінантного аналізу, коефіцієнтний аналіз та аналіз грошових потоків» [39, с. 422]. Принциповим елементом оцінки ліквідності балансу є поділ активів на абсолютно ліквідні, швидко ліквідні, повільно ліквідні та важко ліквідні, а також поділ складових пасиву на найтерміновіші, короткострокові, довгострокові та стійки пасиви.

Підсумовуючи питання аналізу фінансового стану та результатів діяльності підприємства за даними фінансової звітності варто визнати, що такий аналіз є багаторівневим, а тому варто чітко окреслити його основні складові. Основні елементи аналітичного дослідження фінансової звітності, що мають бути виокремлені, на нашу думку, представлені на рис. 1.4.

Здійснення якісного аналітичного дослідження фінансової звітності потребує відповідної аналітичної підтримки. Це актуалізує вимоги щодо складу статей спрощеної фінансової звітності мікропідприємств та малих підприємств, особливо з боку користувачів, для яких є недоступними дані безпосередньо бухгалтерського обліку або їх отримання потребує значного часу та виконання певних процедур. Саме тому, вважаємо, що склад статей спрощеної фінансової звітності потребує певних доповнень, незважаючи на загальне завдання спрощення такої фінансової звітності.

Так, вважаємо за доцільне запропонувати доповнити розділ «Оборотні активи» балансу у складі Фінансової звітності малого підприємства додатковою статтею «Дебіторська заборгованість за виданими авансами». На відміну від дебіторської заборгованості покупців (замовників) за товари, роботи, послуги дебіторська заборгованість за виданими авансами не спричиняє позитивного грошового потоку, адже її погашення відбувається товарами, роботами, послугами, і таким чином її вплив на ліквідність балансу та платоспроможність підприємства відрізняється.

Рис. 1.4 Основні елементи аналітичного дослідження фінансової звітності

Аналогічно пропонуємо доповнити розділ «Поточні зобов'язання» балансу у складі Фінансової звітності малого підприємства статтею «Поточна кредиторська заборгованість за отриманими авансами». На відміну від кредиторської заборгованості перед постачальниками (підрядниками) за товари, роботи, послуги кредиторська заборгованість за отриманими авансами не спричиняє негативного грошового потоку, і таким чином її вплив на ліквідність балансу та платоспроможність підприємства відрізняється.

Певні корективи були б доречні, на нашу думку, й у побудові статей Звіту про фінансові результати Фінансової звітності малого підприємства. А саме пропонуємо розширити перелік статей, що формують інформацію щодо

витрат діяльності, виокремивши «адміністративні витрати», «витрати на збут», а також «інші операційні витрати». Розширення інформації щодо витрат дозволить підвищити рівень аналітичних процедур щодо дослідження витрат діяльності малого підприємства.

Впровадження розроблених пропозицій дозволить підвищити інформативність спрощеної фінансової звітності малих підприємств, особливо для користувачів, яким недоступні дані безпосередньо бухгалтерського обліку або їх отримання потребує значного часу та виконання певних процедур.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ГЕЛФ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженої відповідальності «ГЕЛФ» є малим підприємством, що здійснює підприємницьку діяльність за такими основними видами:

- проектування комерційних вентиляційних та холодильних систем;
- монтаж, технічне обслуговування та ремонт комерційного вентиляційного та холодильного обладнання та систем.

Підприємство було засноване в 2017 році. Розмір статутного капіталу підприємства станом на 1 жовтня 2019 року становить 50000,00 грн. Єдиним засновником, власником та відповідно кінцевим бенефіціаром ТОВ «ГЕЛФ» є фізична особа – громадянка України.

Основними замовниками проектних та технічно-ремонтних робіт, що здійснюються ТОВ «ГЕЛФ», є підприємства та підприємці міста Запоріжжя та Запорізької області, а також Дніпропетровської, Херсонської та Миколаївської областей. Підприємством виконується широкий спектр робіт для промислових, сільськогосподарських, торгових підприємств, підприємств ресторанного та готельного господарства. ТОВ «ГЕЛФ» співпрацює також із окремими оптовими продавцями вентиляційного та холодильного обладнання, здійснюючи профілактичне технічне обслуговування та гарантійний ремонт обладнання, що реалізується такими постачальниками. Останні не мають власних ремонтних фахівців та потужностей, а тому готові співпрацювати із ТОВ «ГЕЛФ», оплачуючи роботи із технічного обслуговування та ремонту.

Основною ідеєю підприємницької діяльності ТОВ «ГЕЛФ» є

здійснення широкого профілю робіт високої якості за помірними цінами. Основним ресурсом діяльності підприємства є технічні працівники, які здатні в короткі терміни виконати на складні проектні, монтажні та ремонтні роботи на високому якісному рівні. Саме тому на підприємстві особливу увагу приділяють підбору кадрів, а також підвищенню їх кваліфікації.

Розташоване підприємство за адресою м. Запоріжжя, Дніпровський район, проспект Металургів, будинок 2 Ж. Приміщення, яке займає підприємство, є орендованим; власного нерухомого майна підприємство не має.

За організаційною структурою ТОВ «ГЕЛФ» складається з адміністрації, відділу проектування та ремонтної ділянки. На рис. 2.1. представлені основні види діяльності підприємства у логічному поєднанні із його організаційною структурою.

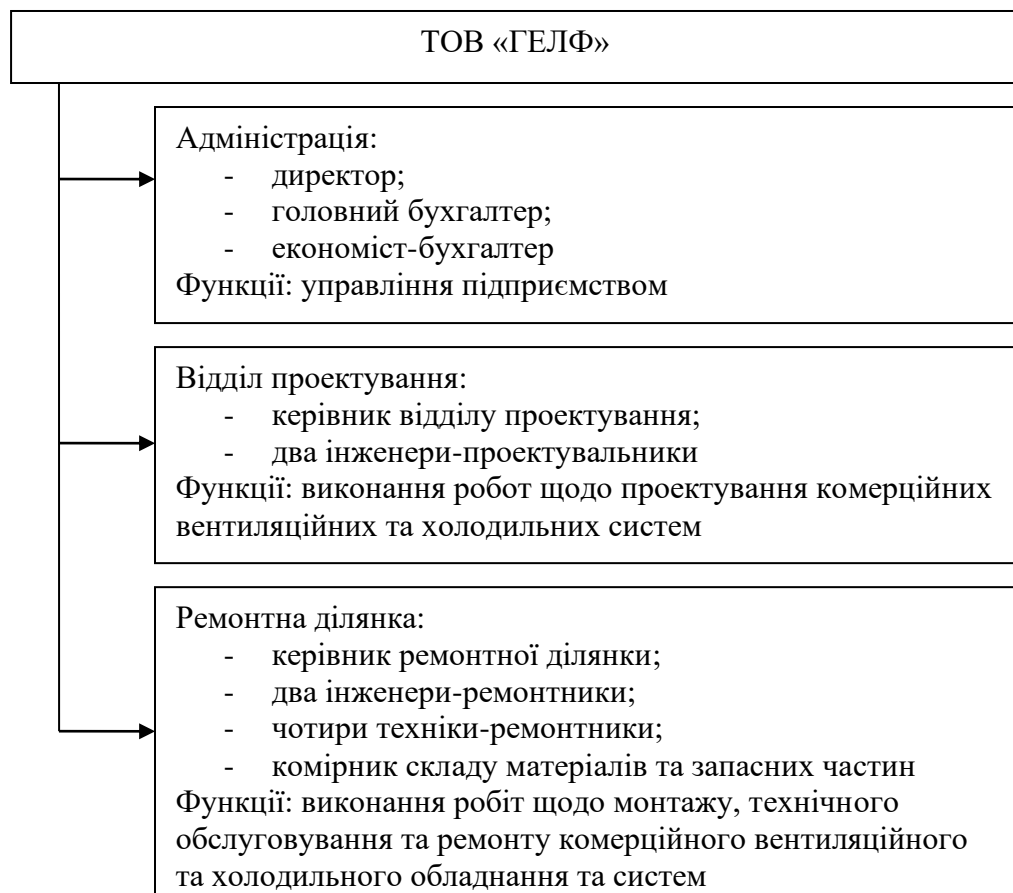

Рис. 2.1 Організаційна структура ТОВ «ГЕЛФ»

ТОВ «ГЕЛФ» активно нарощує обсяги виконання та реалізації робіт, про що свідчать розрахунки таблиці 2.1., де проаналізована динаміка обсягів виконання робіт в розрізі двох окремих напрямків діяльності в I півріччі 2019 року в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року.

Таблиця 2.1

Динаміка обсягів діяльності ТОВ «ГЕЛФ» в розрізі окремих напрямків діяльності в I півріччі 2019 року в порівнянні з I півріччя 2018 року

Показник	I півріччя 2018 року		I півріччя 2019 року		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн.	%	абсолют-не, тис. грн.	віднос-не, %	структур-не, %
1. Обсяг виконання проектних робіт без ПДВ	534,5	30,5	597,4	25,4	62,9	11,8	- 5,1
2. Обсяг виконання робіт з монтажу, технічного обслуговування та ремонту без ПДВ	1217,4	69,5	1753,2	74,6	535,8	44,0	+ 5,1
Загальний обсяг виконання робіт	1751,9	100,0	2350,6	100,0	598,7	34,2	0,0

Розраховані показники динаміки обсягів виконання робіт ТОВ «ГЕЛФ» свідчить про те, що підприємство активно розвивається, адже обсяг виконання робіт у I півріччі 2019 року збільшився в порівнянні з аналогічним періодом минулого року на 598,7 тис. грн. або на 34,2 % і склав 2350,6 тис. грн. Обсяг виконання робіт з проектування збільшився в I півріччі 2019 року в порівнянні з I півріччям 2018 року на 62,9 тис. грн. або на 11,8 %. Темпі зростання обсягів виконання робіт з монтажу, технічного обслуговування вентиляційного та холодильного обладнання за той же період є більшими, адже вони складають приріст у розмірі 535,8 тис. грн. або на 44,0 %.

Окремої уваги заслуговують зміни, наявні у структурі реалізації виконаних робіт ТОВ «ГЕЛФ» у I півріччі 2019 року в порівнянні з I півріччя 2018 року, адже наявне зменшення долі проектних робіт на 5,1 % і

збільшення долі виконання робіт з монтажу, технічного обслуговування вентиляційного та холодильного обладнання на 5,1 %. Такі структурні зрушення не є позитивними, адже рентабельність проектних робіт є вищою за рентабельність робіт із монтажу, технічного обслуговування та ремонту. Частково наявні структурні зрушення пояснюються більшим рівнем попиту на роботи із монтажу, технічного обслуговування та ремонту та відповідно тим, що кількість працівників ремонтної ділянки у 2019 році в порівнянні з минулим роком збільшилась на одну особу, а кількість працівників проектного відділку – ні.

Основні економічні показники діяльності ТОВ «ГЕЛФ», в тому числі розмір чистого прибутку та рентабельність, представлені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Основні економічні показники діяльності ТОВ «ГЕЛФ»
в I півріччі 2019 року в порівнянні з I півріччям 2018 року

Показник	I півріччя 2018 року	I півріччя 2019 року	Відхилення від попереднього року	
			абсолютне	відносне, %
1. Обсяг виконання робіт без врахування ПДВ, тис. грн.	1751,9	2350,6	598,7	34,2
2. Чистий прибуток, тис. грн.	269,4	353,9	84,5	31,4
3. Середня за період кількість працюючих, осіб	13	14	1	7,7
4. Обсяг виконання робіт в розрахунку на одного працюючого, тис. грн. на особу	134,8	167,9	33,1	24,6
5. Прибуток в розрахунку на одного працюючого, тис. грн. на особу	20,7	25,3	4,6	22,2
6. Рентабельність виконання робіт за чистим прибутком, %	15,4	15,1	- 0,3	x
7. Рентабельність власного капіталу за чистим прибутком, %	76,3	77,5	+ 1,2	x

Розраховані показники свідчать про позитивну динаміку розвитку ТОВ «ГЕЛФ». Так, чистий прибуток підприємства збільшився у I півріччі 2019 року в порівнянні з аналогічним періодом минулого року на 84,5 тис. грн. або на 31,4 % і склав 353,9 тис. грн. Підвищилась рентабельність

власного капіталу за чистим прибутком – на 1,2 % з 76,3 % в I півріччі 2018 року до 77,5 % у I півріччі 2019 року.

В той же час варто звернути увагу на те, що рентабельність реалізації робіт за чистим прибутком у I півріччя 2019 року в порівнянні з I півріччя 2018 року зменшилась на 0,3 % з 15,4 % до 15,1 %, що є негативною зміною у показниках діяльності ТОВ «ГЕЛФ».

Позитивною динамікою характеризуються показники обсягу виконання робіт в розрахунку на одного працюючого і прибутку в розрахунку на одного працюючого. Так, обсяг виробництва робіт на одного працюючого збільшився на 33,1 тис. грн. або на 24,6 %, а прибуток на одного працюючого – на 4,6 тис. грн. або на 22,2 %.

Середньооблікова кількість працівників ТОВ «ГЕЛФ» склала в I півріччі 2019 року 14 осіб, з яких три особи є адміністративними працівниками, десять осіб безпосередньо здійснюють проектні та ремонтні роботи і ще одна особа є допоміжним працівником (комірник складу матеріалів та запасних частин). Оплата праці здійснюється на підприємстві погодинно на підставі посадових окладів відповідно до штатного розкладу, але працівникам проектного відділу та ремонтної ділянки щомісяця нараховуються премії за результатами роботи відповідного структурного підрозділу.

Розрахункові операції ТОВ «ГЕЛФ» здійснює виключно у безготівковій формі. Підприємство принципово не здійснює готівкових розрахунків, таким чином каса, як така, на підприємстві відсутня. Для здійснення безготівкових розрахунків підприємство використовує поточні рахунки в ПАТ «Перший український міжнародний банк» (ПАТ «ПУМБ») і у АКІБ «УкрСибБанк». Проектні та ремонтні роботи здійснюються у переважній більшості на умовах попередньої оплати, відповідно замовники безготівково здійснюють попередню оплату – повну або часткову. Розрахунки ТОВ «ГЕЛФ» із постачальниками (підрядниками), бюджетом, розрахунки із сплати єдиного соціального внеску здійснюються

підприємством виключно у безготівковій формі. Заробітна плата найманим працівникам, а також дивіденди власнику сплачуються виключно у безготівковій формі шляхом перерахування коштів на карткові рахунки у АКІБ «УкрСибБанк». Розрахунки із підзвітними особами за відрядженнями та господарськими потребами також здійснюються безготівково за допомогою карткових рахунків у АКІБ «УкрСибБанк».

Відповідно до норм Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» для потреб організації бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності ТОВ «ГЕЛФ» визнається мікропідприємством. Підприємство відповідає двом із трьох критеріїв, передбачених вищезгаданим законом для ідентифікації мікропідприємств, – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не перевищує суми, еквівалентної 700 тис. євро, а середня вартість активів не перевищує суми, еквівалентної 350 тис. євро.

Таким чином, як мікропідприємство, ТОВ «ГЕЛФ» формує фінансову звітність у вигляді – Фінансової звітності мікропідприємства (до останніх змін у НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» – у вигляді Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва). Така спрощена фінансова звітність щокварталу формується та подається власниці підприємства, а річна звітність також подається до органів Державної служби статистики.

Як платник податків, підприємство знаходиться на обліку в ГУ ДПС у Запорізькій обл., Вознесенівське управління у м. Запоріжжі, Вознесенівська ДПІ (Дніпровський р-н м. Запоріжжя).

ТОВ «ГЕЛФ» використовує спрощену систему оподаткування, обліку та звітності та є платником єдиного податку за правилами третьої групи – ставка 3 %. Варто окремо зазначити, що як платник єдиного податку за ставкою 3 %, підприємство є також платником податку на додану вартість. Такий статус є доцільним, адже замовники проектних та ремонтних робіт ТОВ «ГЕЛФ» – підприємства та підприємці, що є платниками податку на

додану вартість і зацікавленні у формуванні податкового кредиту.

Стратегічне управління ТОВ «ГЕЛФ» здійснюється відповідно до норм діючого законодавства і статутних документів власницею товариства. Саме до компетенції власниці підприємства належать питання призначення керівника, визначення основних принципів та напрямів роботи підприємства, а також розподіл прибутку, отриманого підприємством.

Поточне управління підприємством здійснюється керівником, який є найманим працівником та не є власником підприємства. До поточного управління діяльністю ТОВ «ГЕЛФ» залучені також інші працівники підприємства – головний бухгалтер, економіст-бухгалтер, керівник проектного відділку, керівник ремонтної ділянки.

Облік діяльності підприємства здійснюється бухгалтерією підприємства у складі головного бухгалтера та економіста-бухгалтера.

Облік господарської діяльності ТОВ «ГЕЛФ» здійснюється відповідно до норм чинного законодавства щодо організації та ведення бухгалтерського обліку. Особливості облікової системи визначаються обліковою політикою підприємства, принципи та елементи якої встановлені Наказом керівника підприємства від 20.12.2017. «Про облікову політику».

Облікова політика ТОВ «ГЕЛФ» складається з таких основних елементів:

- основними засобами вважаються матеріальні об'єкти вартістю більше шість тисяч гривень без врахування податку на додану вартість за умови, що термін їх корисного використання перевищує один рік;

- амортизація основних засобів нараховується прямолінійним методом; термін корисного використання і ліквідаційна вартість об'єктів визначається відповідною комісією при введенні об'єкту у експлуатацію;

- амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів нараховується у розмірі 100 % від вартості при передачі в експлуатацію;

- амортизація нематеріальних активів здійснюється прямолінійним методом; термін корисного використання визначається наказом керівника

підприємства;

- для оцінки вибуття запасів застосовується метод середньозваженої собівартості із перерахунком середніх цін за кожним надходженням;
- транспортно-заготівельні витрати включаються до первісної вартості придбаних запасів із використанням щомісячного розрахунку середнього відсотку транспортно-заготівельних витрат;
- облік витрат організується за допомогою рахунків 9 класу «Витрати діяльності» без застосування рахунків 8 класу «Витрати за елементами»;
- загальновиробничі витрати розподіляються між окремими замовленнями щодо робіт пропорційно годинам, відпрацьованим основними працівниками даного структурного підрозділ;
- резерв на оплату відпусток працівникам не формується;
- резерв сумнівних боргів не нараховується, дебіторська заборгованість відображається в балансі за первісною вартістю.

Варто також відзначити, що два останніх елементи облікової політики ТОВ «ГЕЛФ» пов'язані з тим, що відповідно до норм п. 7 розділу I НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» мікропідприємства мають право не формувати резерв на оплату відпусток працівникам та резерв сумнівних боргів щодо дебіторської заборгованості.

Облік господарських операцій підприємства здійснюється на підставі як паперових, так й електронних первинних документів, що відповідає сучасним правилам ведення бухгалтерського обліку. Окремі операції відображаються в обліку на підставі розрахунків або довідок бухгалтерії. Інформація первинних документів та розрахунків (довідок) бухгалтерії систематизується та відображається в обліку на рахунках бухгалтерського обліку із дотриманням принципу подвійного запису.

Технічно бухгалтерський облік здійснюється за допомогою комп'ютерного програмного продукту для автоматизації бухгалтерського обліку «1 С Бухгалтерія 8.2». Дана програма дозволяє складати відповідні первинні документи та автоматично на підставі введеної з первинних

документів інформації формувати реєстри аналітичного та синтетичного обліку, в тому числі зведений реєстр синтетичного обліку – Головну Книгу, на підставі якої головний бухгалтер підприємства складає спрощену фінансову звітність підприємства.

Податкова та статистична звітність формується та подається електронними каналами зв'язку за допомогою спеціальної програми «М.Е.doc». Цей же програмний продукт використовується для реєстрації податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних та для виконання іншої роботи щодо податкового обліку з податку на додану вартість у системі електронного адміністрування податку на додану вартість.

Формування фінансової та податкової звітності належить до посадових обов'язків головного бухгалтера ТОВ «ГЕЛФ». Йдеться про формування та подання Фінансової звітності мікропідприємства, а також про формування та подання Податкової декларації з податку на додану вартість, Податкової декларації платника єдиного податку – юридичної особи, а також звітності з податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску.

Організація та ведення бухгалтерського обліку, а також формування фінансової звітності здійснюється в ТОВ «ГЕЛФ» на високому якісному рівні.

2.2 Облік операцій основної діяльності та визначення фінансових результатів малого підприємства

Основна діяльність ТОВ «ГЕЛФ» полягає у виконанні та реалізації проектних, монтажних та ремонтних робіт. Першим етапом такої діяльності варто визнати придбання витратних матеріалів та запасних частин, які використовуються переважно при виконанні монтажних та ремонтних робіт, а також в організації проектних робіт і для адміністративних потреб.

Підприємство купує витратні матеріали та запасні частини переважно у постійних постачальників, з якими укладені договори поставки. Із різними постачальниками такі договори передбачають як оплату за фактом поставок (або оплату із відстрочкою), так і поставки на умовах попередньої оплати.

Оприбуткування матеріалів на склад підприємства від постачальників здійснюється комірником ТОВ «ГЕЛФ» на підставі накладних постачальників. Задля отримання матеріалів бухгалтерія ТОВ «ГЕЛФ» оформлює комірнику довіреність, яка підтверджує право комірника на отримання товарно-матеріальних цінностей від імені підприємства. Довіреність оформлюється в одному екземплярі, реєструється в журналі обліку довіреностей та передається під підпис комірнику, який при отриманні матеріалів передає її представнику постачальника.

Здійснюючи прийом товарно-матеріальних цінностей, комірник перевіряє відповідність даних накладної фактичній наявності матеріалів, підписує накладну, підтверджуючи отримання, та передає представнику постачальника другий екземпляр накладної із підписом і довіреність. Оприбутковуючи матеріали від постачальника, комірник заносить відповідну інформацію до облікової програми, за допомогою якої автоматизований складський облік.

Після оприбуткування матеріалів комірник передає накладні постачальників разом із звітом комірника до бухгалтерії. Окрім того інформація складського обліку засобами електронного зв'язку передається до бухгалтерії. Подальший облік витратних матеріалів та запасних частин, а також облік розрахунків із постачальниками здійснюється бухгалтерією.

Для обліку витратних матеріалів та запасних частин в обліковій практиці ТОВ «ГЕЛФ» використовується синтетичний субрахунок 201 «Сировина й матеріали» рахунку 20 «Виробничі запаси». Відповідний субрахунок є активним – вартість залишків матеріалів та оприбуткування матеріалів відображається за дебетом, а списання використаних матеріалів – за кредитом.

Облік розрахунків із постачальниками здійснюється за допомогою активно-пасивного субрахунку 631 «Розрахунки із вітчизняними постачальниками». Аналітичний облік ведеться окремо за кожним постачальником і підрядником в розрізі кожного документу на оплату. У разі виконання попередньої оплати постачальникам на підставі рахунків застосовується субрахунок 371 «Розрахунки за виданими авансами» рахунку 37 «Розрахунку з різними дебіторами».

Приклади відображення в синтетичному обліку придбання матеріалів та відповідних розрахунків із постачальниками наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Відображення в обліку ТОВ «ГЕЛФ» придбання матеріалів

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дт	Кт	
Придбання матеріалів на умовах попередньої оплати			
1.1. З поточного рахунку перерахована попередня оплата постачальнику	371	311	36000,00
1.2. Врахований податковий кредит за фактом перерахування попередньої оплати (на підставі податкової накладної)	641.2	644	6000,00
2. Оприбутковані отримані у рахунок попередньої оплати матеріали:			
- на вартість без ПДВ	201.1	631	30000,00
- на суму ПДВ	644	631	6000,00
3. Відображено залік заборгованості	631	371	36000,00
Придбання матеріалів на умовах оплати із відстрочкою платежу			
1. Оприбутковані отримані у рахунок майбутньої оплати матеріали:			
- на вартість без ПДВ	201.1	631	30000,00
- на суму ПДВ	641.2	631	6000,00
2. З поточного рахунку перераховано постачальнику за отримані матеріали	631	311	36000,00

У випадках, коли за фактом придбання матеріалів наявні додаткові транспортно-заготівельні витрати, такі витрати включаються у первісну вартість придбаних матеріалів. Для обліку транспортно-заготівельних витрат в ТОВ «ГЕЛФ» застосовується спеціальний субрахунок 201.2 «Транспортно-заготівельні витрати». Облік та розподіл транспортно-заготівельних витрат

здійснюється відповідно до встановленої підприємством облікової політики за логікою середнього відсотку транспортно-заготівельних витрат із виконанням розрахунку за підсумками місяця.

Передача витратних матеріалів та запасних частин зі складу підрозділам підприємства для використання у господарській діяльності здійснюється на підставі вимог. Вимоги складаються в двох екземплярах – один екземпляр із підписом того, хто отримав товарно-матеріальні цінності, залишається комірнику, другий разом із цінностями передається працівнику підприємства, який отримав зі складу матеріали та має в подальшому прозвітувати про їх використання. У вимогах в обов'язковому порядку зазначається назва структурного підрозділу – адміністрація, проектний відділ, ремонтна ділянка, а у вимогах ремонтної ділянки також аналітичний шифр замовлення.

Інформація щодо видатку витратних матеріалів та запасних частин заноситься комірником до облікової програми, за допомогою якої автоматизований складський облік.

Оцінка матеріалів при списанні здійснюється методом середньозваженої собівартості із перерахунком середньої ціни за кожним надходженням. До вартості витрачених матеріалів за підсумками місяця додається відповідна сума транспортно-заготівельних витрат.

Наступним етапом основної діяльності ТОВ «ГЕЛФ» є здійснення проектних та ремонтних робіт.

Виконання проектних та ремонтних робіт для замовників здійснюється на підставі договорів про виконання робіт. З окремими постійними замовниками підприємство укладає договори про виконання робіт на рік. У таких договорах передбачені загальні умови виконання робіт та порядок їх оплати. Зазвичай виконання робіт для постійних замовників здійснюється на умовах часткової попередньої оплати. В інших випадках договори на виконання робіт укладаються на виконання окремого замовлення. Такі договори зазвичай передбачають повну попередню оплату. Попередня оплата

здійснюється замовником на підставі рахунку. Сума попередньої оплати визначається за плановим розрахунком економістом-бухгалтером за погодженням із керівником проектного відділку або керівником ремонтної ділянки.

Об'єктом обліку витрат на виконання робіт є замовлення, що здійснюється для окремого замовника відповідно до укладеного договору на виконання проектних або ремонтних робіт.

Витрати на виконання робіт в ТОВ «ГЕЛФ» розподіляються на прямі та загальновиробничі.

Прямими витратами на виконання ремонтних робіт визнаються витрати, які у момент їх визнання відповідно до первинних документів можуть бути віднесені до конкретного об'єкту обліку витрат – замовлення.

У проектному відділку до прямих витрат належать лише витрати на оплату праці із врахуванням витрат на сплату єдиного соціального внеску. Всі інші витрати визнаються загально виробничими.

У ремонтні ділянці до прямих витрат належать витрати матеріалів і запасних частин на виконання конкретного замовлення, прямі витрати на оплату праці із врахуванням витрат на сплату єдиного соціального внеску, витрати на відрядження, пов'язані із безпосереднім здійсненням ремонтних робіт, а також витрати на оплату робіт сторонніх підрядників, якщо таких підрядників залучають до виконання конкретного замовлення.

Облік прямих витрат на виконання ремонтних робіт здійснюється за дебетом синтетичного рахунку 23 «Виробництво» із виокремленням субрахунків 23.1 «Витрати проектного відділку» і 23.2 «Витрати ремонтної ділянки». До кожного із цих субрахунків в ТОВ «ГЕЛФ» передбачений аналітичний облік за кожним замовленням. Для організації такого обліку кожному замовленню, що прийняте до виконання надається окремий обліковий шифр (номер), за який здійснюється облік витрат до моменту передачі замовнику результатів виконаних робіт, що підтверджується підписаним актом виконаних робіт.

Витратні матеріали та запасні частини на виконання ремонтних робіт передаються зі складу на підставі відповідним чином складених вимог, у яких обов'язково зазначається обліковий шифр замовлення.

Заробітна плата працівникам, що здійснюють виконання проектних та ремонтних робіт, нараховується відрядно. Але за кожним працівником проектного відділку та ремонтної ділянки подається до бухгалтерії рапорт за відпрацьованими годинами щодо того, над яким замовленням працював даний працівник. Частина годин може бути вказана, як години, відпрацьовані для загальновиробничих потреб.

Витрати на відрядження, пов'язані із виконанням конкретних проектних або ремонтних робіт, відображаються в обліку ТОВ «ГЕЛФ» на підставі авансових звітів працівників щодо витрат.

В окремих випадках для виконання робіт залучаються сторонні фізичні особи, які не є працівниками ТОВ «ГЕЛФ». Вони виконують конкретні роботи для виконання окремого замовлення на підставі відповідним чином складеного цивільно-правового договору. Факт виконання роботи підтверджується актом про виконання роботи. Саме на підставі такого акту, що є первинним документом, витрати долучаються до витрат на виконання конкретного замовлення, в тому числі на рівні аналітичного обліку. Враховуючи той факт, що виплата винагороди за цивільно-правовим договором здійснюється фізичній особі без статусу підприємця, ТОВ «ГЕЛФ» визнається джерелом виплати доходу і на нараховану винагороду за рахунок підприємства нараховується єдиний соціальний внесок за ставкою 22,0 %.

Якщо до виконання конкретного замовлення був залучений сторонній підрядник – підприємство або підприємець, то витрати на оплату робіт такого підрядника обліковуються як прямі витрати на підставі прийнятих до сплати рахунку та акту виконаних робіт підрядника. Первинними документами для обліку витрат на виконання робіт у такому випадку є прийнятий до сплати акт виконаних робіт підрядника. Якщо підрядник є

платником податку на додану вартість і від такого підрядника отримана відповідним чином складена та зареєстрована податкова накладна, то до витрат залучається сума без врахування податку на додану вартість.

Приклад відображення в обліку прямих витрат на виконання ремонтних робіт за окремим замовленням з облікової практики ТОВ «ГЕЛФ» представлений в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Синтетичний облік прямих витрат на виконання ремонтних робіт в
ТОВ «ГЕЛФ»

Зміст господарських операцій	Бухгалтерська проводка		Сума
	Дт	Кт	
1. Передані зі складу витратні матеріали та запасні частини на виконання конкретного замовлення	23.2	201	4540,95
2. Нарахована заробітна плата працівникам ремонтної ділянки погодинно за виконання конкретного замовлення	23.2	661	27560,00
3. Нарахований єдиний соціальний внесок на заробітну плату, нараховану за виконання конкретного замовлення	23.2	651	6063,20
4. Прийняті авансові звіти за відрядженнями працівників, пов'язаними із виконанням конкретного замовлення	23.2	372	1460,80
5. Нарахована винагорода фізичній особі за цивільно-правовим договором за виконання роботи, пов'язаної із конкретним замовленням	23.2	685	2750,00
6. Нарахований єдиний соціальний внесок на винагороду за виконання роботи, пов'язаної із виконанням конкретного замовлення	23.2	651	605,00
7. Прийнятий до сплати рахунок і акт стороннього підрядника за виконані роботи, пов'язані із конкретним замовленням:			
7.1. на суму без ПДВ	23.2	631	1216,67
7.2. на суму ПДВ	641.2	631	243,33

Витрати на виконання проектних та ремонтних робіт в цілому, які в момент їх визнання не відносять до конкретного замовлення, визнаються загальновиробничими, систематизуються за дебетом синтетичного рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» із подальшим розподілом між окремими об'єктами обліку витрат – замовленнями.

До синтетичного рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» в ТОВ «ГЕЛФ» передбачено два субрахунки наступного порядку:

91.1 «Загальновиробничі витрати проектного відділку»

91.2 «Загальновиробничі витрати ремонтної ділянки».

Витрати на оренду приміщення та відповідні комунальні витрати (окремі витрат на оплату спожитої електроенергії) розподіляються в обліковій практиці між адміністрацією (долучаються до адміністративних витрат), а також проектним відділком і ремонтною ділянкою пропорційно площам, що займає в приміщенні кожен із підрозділів. Витрати на оплату спожитої електроенергії розподіляються між адміністрацією, проектним відділком і ремонтною ділянкою за відсотками – 10 %, 15 % та 75 % відповідно.

Розглянемо облік загальновиробничих витрат на прикладі ремонтної ділянки ТОВ «ГЕЛФ». До таких витрат належать:

– заробітна плата працівників ремонтної ділянки, що не ідентифікована за окремими замовленнями, а також оплата працівникам ремонтної ділянки за невідпрацьований час – оплата відпусток, оплата допомог з тимчасової непрацездатності за рахунок роботодавця – нарахована заробітна плата і виплати, а також єдиний соціальний внесок, нарахований на таку заробітну і виплати;

– амортизація основних засобів – обладнання, приборів, що використовуються при здійсненні ремонтних робіт;

– витрати на утримання та поточний ремонт основних засобів, що використовуються при виконанні ремонтних робіт;

– відповідна частина витрат на оренду приміщення, оплату комунальних послуг, у тому числі електроенергії, що споживається під час виконання ремонтних робіт;

– амортизація спеціальних програмних продуктів, які використовуються при виконанні ремонтних робіт;

– витрати на забезпечення охорони праці та техніки безпеки.

Облік загально виробничих витрат здійснюється в ТОВ «ГЕЛФ» або на підставі первинних документів, або на підставі розрахунків бухгалтерів. Схематично документальний порядок обліку загально виробничих витрат в ТОВ «ГЕЛФ» представлений на рис. 2.2.

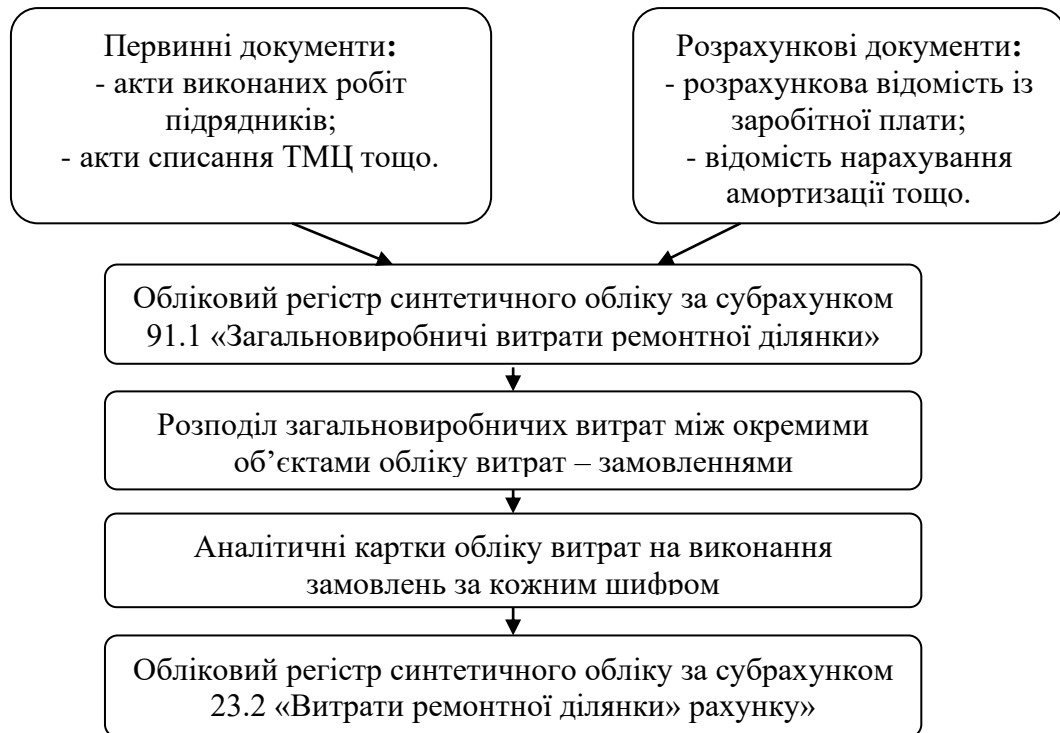

Рис. 2.2 Схема документального обліку загально виробничих витрат ремонтної ділянки ТОВ «ГЕЛФ»

Так, на підставі розрахунків бухгалтерії до загально виробничих витрат долучають відповідні суми заробітної плати та інших виплат працівникам, а також суми єдиного соціального внеску, нараховані на заробітну плату, витрати на амортизацію основних засобів і нематеріальних активів. Спеціальною довідкою на підставі актів підрядників оформлюється розподіл витрат, пов'язаних із орендою приміщення і оплатою комунальних послуг.

Витрати на матеріали та запасні частини, що використані для утримання та поточного ремонту основних засобів, що використовуються при виконанні ремонтних робіт, долучають до загально виробничих витрат на підставі відповідним чином складених вимог на отримання зі складу і актів

на списання.

Кореспонденція синтетичних рахунків щодо обліку загальновиробничих витрат ремонтної ділянки ТОВ «ГЕЛФ» представлена в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Синтетичний облік загальновиробничих витрат ремонтної ділянки
ТОВ «ГЕЛФ»

Зміст господарської операції	Бухгалтерська проводка	
	Дт	Кт
1. Нарахована заробітна плата працівників ремонтної ділянки, що не ідентифікована за окремими замовленнями, а також оплата працівникам ремонтної ділянки за невідпрацьований час – оплата відпусток, оплата допомог з тимчасової непрацездатності за рахунок роботодавця	91.2	661
2. Нарахований єдиний соціальний внесок на заробітну плату, що визнана загально виробничими витратами ремонтної ділянки	91.2	651
3. Списані згідно із актами використані матеріали та запасні частини на загально виробничі потреби, у тому числі утримання виробничого приміщення, утримання та поточний ремонт ремонтного обладнання	91.2	201
4. Передані до експлуатації МШП загальновиробничого призначення	91.2	22
5. Нарахований знос виробничого обладнання та інших основних засобів виробничого призначення	91.2	131
6. Нарахований знос інших необоротних матеріальних активів загально виробничого призначення	91.2	132
7. Нараховані амортизаційні відрахування за спеціальними програмними продуктами, що використовуються для виконання ремонтних робіт	91.2	133
8. Прийняті до сплати рахунки та акти за оренду приміщення та комунальні послуги (у частині, що розподілена на ремонтну ділянку):		
8.1. на суму без ПДВ	91.2	631
8.2. на суму ПДВ	641.2	631
9. Розподілені враховані протягом місяця загальновиробничі витрати	23.2	91.2

Розподіл врахованих протягом місяця загальновиробничих витрат між окремими об'єктами обліку витрат – замовленнями – здійснюється за підсумками місяця. У якості бази розподілу відповідно до обраної облікової політики в ТОВ «ГЕЛФ» застосовуються години праці працівників, що

безпосередньо зайняті проектними та ремонтними роботами та ідентифікуються за кожним окремим замовленням.

Витрати на виконання окремого замовлення (прямі витрати та відповідна розподілена сума загальновиробничих витрат) систематизуються у спеціальній картці аналітичного обліку. За фактом передачі результатів виконаної роботи замовнику витрати, на виконання замовлення, визнаються собівартістю реалізованої роботи.

Факт реалізації виконаної роботи відображається в обліку на підставі акта виконаних проектних або ремонтних робіт. Представник сторони замовника, підписуючи такий акт, приймає результати виконаної роботи. За фактом підписання акта виконаних робіт в обліку відповідно до принципу нарахування визнається дохід від реалізації робіт. Витрати, понесені ТОВ «ГЕЛФ», як виконавцем роботи, є витратами, що безпосередньо пов'язані із отримання такого доходу, а тому вони визнаються витратами періоду одночасно із визнанням доходу, тобто за фактом підписання акту виконаних робіт.

Враховуючи, що ТОВ «ГЕЛФ» є платником податку на додану вартість, під час реалізаційних операцій за першою подією – або за фактом отримання попередньої оплати, або за фактом виконання робіт в рахунок майбутньої оплати – враховуються податкові зобов'язання з ПДВ. За фактом визнання податкових зобов'язань складається спеціальний електронний документ – податкова накладна. Якщо податкові зобов'язання враховуються за фактом отримання попередньої оплати, то податкова накладна формується на підставі рахунку, що надавався замовнику для здійснення попередньої оплати. Якщо податкові зобов'язання враховуються за фактом виконання робіт в рахунок майбутньої оплати (або якщо попередня оплата менша ніж обсяг виконаних робіт), то податкові накладні формуються на підставі актів виконаних робіт із врахуванням часткової попередньої оплати. Сформовані податкові накладні в обов'язковому порядку реєструються у спеціальному електронному Єдиному реєстрі податкових накладних у встановлені

Податковий Кодексом України терміни за допомогою спеціального програмного продукту «М.Е.doc».

Дохід від реалізації робіт із врахуванням податку на додану вартість відображається за кредитом рахунку 70 «Доходи від реалізації» субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт та послуг». На суму врахованого доходу відповідно до акту виконаних робіт складається бухгалтерська проводка:

Дт 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»

Кт 703 «Дохід від реалізації робіт та послуг».

У випадках розрахунку замовника за фактом виконання роботи або надання відстрочки платежу сума податку на додану вартість відображається в обліку бухгалтерською проводкою:

Дт 703 «Дохід від реалізації робіт та послуг»

Кт 641.2. «Розрахунки за податком на додану вартість».

Якщо ж податкові зобов'язання з податку на додану вартість за правилами податкового обліку були враховані за фактом отримання попередньої оплати, то відрахування податку на додану вартість із складу доходу від реалізації відображається в обліку бухгалтерською проводкою:

Дт 703 «Дохід від реалізації робіт та послуг»

Кт 643 «Податкові зобов'язання».

Витрати на виконання реалізованих ремонтних робіт списуються в кінці місяця після розподілу загальновиробничих витрат, що в обліку відображається бухгалтерською проводкою:

Дт 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»

Дт 23 «Виробництво» (або 23.1 «Витрати проектного відділку» або 23.2 «Витрати ремонтної ділянки»).

Розглянемо приклад відображення в обліку ТОВ «ГЕЛФ» реалізації виконаних ремонтних робіт на умовах часткової попередньої оплати.

Так, 11.07.2019. ТОВ «ГЕЛФ» за підставі виписаного рахунку отримало попередню оплату за ремонт холодильного обладнання від замовника ПрАТ «ХерсонАгросервіс» у розмірі 40 % від вартості ремонтних

робіт в сумі 11880,00 грн., у тому числі ПДВ 20 %. 15.07.2019. із замовником ПрАТ «ХерсонАгросервіс» був підписаний акт виконаних ремонтних робіт за ремонт холодильного обладнання на загальну суму 29700,00 грн., у тому числі ПДВ 20 %. 19.07.2019. на поточний рахунок від замовника були отримані кошти за виконані роботи понад попередню оплату. Відображення в обліку наведених операцій представлене в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Відображення в обліку ТОВ «ГЕЛФ» операції
з реалізації виконаних ремонтних робіт

Дата	Зміст господарських операцій	Бухгалтерська проводка		Сума
		Дт	Кт	
11.07.2019.	На поточний рахунок в банку отримана попередня оплата від замовника в оплату ремонтних робіт	311	681	11880,00
11.07.2019.	Враховані податкові зобов'язання з ПДВ за фактом отримання попередньої оплати	643	641.2	1980,00
15.07.2019.	На підставі акта виконаних ремонтних робіт врахований борг замовника та дохід від реалізації робіт	361	703	29700,00
15.07.2019.	Відображена сума ПДВ в складі доходу від реалізації робіт	703	643	1980,00
15.07.2019.	Враховані податкові зобов'язання з ПДВ в частині, що перевищує попередню оплату	703	641.2	2970,00
15.07.2019.	Відображено залік заборгованості	681	361	11880,00
19.07.2019.	На поточний рахунок отримані кошти за виконані роботи	311	361	17820,00
31.07.2019.	В кінці місяця витрати на виконання ремонтних робіт визнаються собівартістю реалізованих ремонтних робіт	903	23	18740,60
31.07.2019.	Чистий дохід від реалізації ремонтних робіт списується на рахунок фінансових результатів	703	79	24750,00
31.07.2019.	Собівартість реалізованих ремонтних робіт списується на рахунок фінансових результатів	79	903	18740,60

Окрім витрат, пов'язаних із виконання проектних і ремонтних робіт, в практиці ТОВ «ГЕЛФ», як й будь-якого іншого підприємства, наявні також витрати на управління та обслуговування підприємства в цілому, які в обліку

ідентифікують як адміністративні витрати.

Облік адміністративних витрат здійснюється в ТОВ «ГЕЛФ» або на підставі первинних документів – актів на списання матеріалів або малоцінних швидкозношуваних предметів, актів підрядників, виписок банку в частині плати за розрахунково-касове обслуговування тощо, або на підставі відповідних розрахунків бухгалтерів.

Враховані протягом місяця адміністративні витрати ТОВ «ГЕЛФ» систематизуються за синтетичним рахунком 92 «Адміністративні витрати», а в кінці місяця списуються до дебету рахунку 79 «Фінансові результати». Синтетичний облік таких витрат ТОВ «ГЕЛФ» наведений в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Синтетичний облік адміністративних витрат ТОВ «ГЕЛФ»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1. Нарахована заробітна плата та інші виплати за рахунок роботодавця адміністративному персоналу підприємства	92	661
2. Нарахований єдиний соціальний внесок на заробітну плату адміністративного персоналу	92	651
3. Списані згідно акту використані в адміністративних цілях канцелярські та господарські товари	92	201
4. Передані до експлуатації МШП адміністративного призначення	92	22
5. Нарахований знос основних засобів адміністративного призначення	92	131
6. Нарахований знос інших необоротні матеріальних активів адміністративного призначення	92	132
7. Прийняті до сплати рахунки та акти підрядників щодо оренди та комунальних послуг (в частині адміністрації), та щодо інших адміністративних послуг:		
7.1. На суму без врахування ПДВ	92	631
7.2. На суму ПДВ	641.2	631
8. Відповідно до виписок банку списана плата за розрахунково-касове обслуговування	92	311
9. Відображені в складі витрат поточного періоду витрати, пов'язані із користування електронними цифровими підписами і комп'ютерними програмами адміністративного призначення	92	39
10. Нарахований єдиний податок до сплати за ставкою 3 %	92	641.3
11. В кінці місяця враховані адміністративні витрати списані на рахунок фінансових результатів	79	92

Окремо варто звернути увагу на те, що в обліковій практиці ТОВ «ГЕЛФ» до складу адміністративних витрат прийнято відносити суми нарахованого до сплати за нормами податкового законодавства єдиного податку. Таке нарахування відображається в обліку за підсумками кожного податкового (звітного) кварталу.

Також варто відзначити, що витрати на збут як окрема складова витрат в обліковій практиці ТОВ «ГЕЛФ» не ідентифікуються.

Визначення фінансового результату діяльності є важливим етапом обліку будь-якого підприємства. Відповідно для визначення фінансового результату Планом рахунку передбачений рахунок 79 «Фінансові результати», до кредиту якого щомісяця переносяться суми врахованих за рахунками 7 класу чистих доходів, а до дебету – суми врахованих за рахунками 9 класу витрат.

Синтетичний облік визначення фінансового результату ТОВ «ГЕЛФ» наведений в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Синтетичний облік визначення фінансових результатів діяльності
ТОВ «ГЕЛФ»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1. В кінці місяця чистий дохід від реалізації робіт списується на рахунок фінансових результатів	703	79
2. В кінці місяця собівартість реалізованих робіт списується на рахунок фінансових результатів	79	903
3. В кінці місяця враховані адміністративні витрати списуються на рахунок фінансових результатів	79	92
4. Отриманий прибуток за підсумками кварталу перенесений на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»	79	441

Отриманий ТОВ «ГЕЛФ» частково спрямовується на нарахування та відповідно виплату дивідендів власнику підприємства, а частково спрямовується на фінансування розвитку підприємства, насамперед на фінансування придбання нового обладнання та інструментів. В інвестиційних

планах підприємства є також плани щодо придбання власного приміщення.

2.4 Порядок формування фінансової звітності малого підприємства

Формування фінансової звітності є підсумковим етапом облікової роботи. Як мікропідприємство ТОВ «ГЕЛФ» у якості фінансової звітності формує Фінансову звітність мікропідприємства відповідно до норм НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність». Розглянемо практику формування даної форми фінансової звітності для ТОВ «ГЕЛФ».

Для форма звітності Фінансова звітність мікропідприємства містить організаційну інформацію щодо юридичної особи, якою формується звітність, а саме:

- назва підприємства;
- код підприємства за Єдиним реєстром підприємств та організацій України (ЄДРПОУ);
- територія, де зареєстроване підприємство, із зазначенням Коду одиниці адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ);
- організаційно-правова форма господарювання, у якій організоване підприємство із зазначенням коду КОПФГ;
- вид діяльності підприємства (основний) із зазначенням КВЕД;
- середня кількість працівників;
- адреса та телефон підприємства.

Першою складовою Фінансової звітності мікропідприємства за суттю є баланс за формою 1-мс. Фактично форма містить баланси для порівняння на дві звітних дати – на початок звітнього року і на кінець звітнього періоду, що зазначається як дата складання балансу.

За одиницею виміру баланс мікропідприємства формується у тисячах гривень з одним десятковим знаком, тобто дані обліку, що ведеться у гривнях

із копійками, округлюються за правилами математики і таким чином формуються показники статей балансу мікропідприємства.

Баланс, як загальновідомо, складається з двох частин – Активу та Пасиву. В активі наводиться інформація щодо грошової оцінки активів (господарських засобів) підприємства, а в пасиві – інформація щодо власного капіталу та зобов'язань. Сенс балансу як прийому бухгалтерського обліку полягає у перевірці дотримання принципу подвійного запису у веденні обліку, відповідно підсумок (валюта балансу) за активом має дорівнювати підсумку (валюти балансу) за пасивом.

Актив балансу мікропідприємства складається з двох частин:

I. Необоротні активи;

II. Оборотні активи.

Розділ I «Необоротні активи» містить інформацію щодо основних засобів підприємства та його інших необоротних активів. Необоротними активами вважаються активи, які знаходяться у власності підприємства, протягом терміну, що перевищує один рік.

Відповідно до норм НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» у статті «Основні засоби» наводиться вартість власних та отриманих на умовах фінансового лізингу основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, а також вартість нематеріальних активів, довгострокових біологічних активів і незавершених капітальних інвестицій.

У статті наводяться окремо первісна та залишкова вартість основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів, а також нарахована в установленому порядку сума їх зносу (у дужках). До підсумку балансу включається залишкова вартість, яка визначається як різниця між первісною вартістю вказаних необоротних активів і сумою їх зносу на дату балансу.

Таким чином до рядка 1011 «первісна вартість» балансу ТОВ «ГЕЛФ» переноситься сума залишків за дебетом синтетичних рахунків 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 12 «Нематеріальні активи»

і 15 «Незавершені капітальні інвестиції», а до рядку 1012 «знос» – залишок за синтетичним рахунком 13 «Знос необоротних активів» (131, 132, 133). Стаття 1010 «Основні засоби» містить інформацію щодо залишкової вартості необоротних активів і розраховується як різниця між даними рядка 1011 та 1011.

У статті «Інші необоротні активи» наводяться суми інших необоротних активів, у тому числі довгострокових фінансових інвестицій. Інші необоротні активи відображаються за первісною вартістю (історичною собівартістю). В звітній практиці ТОВ «ГЕЛФ» дана стаття залишається незаповненою, адже такими активами підприємство не володіє.

Підсумок розділу I «Необоротні активи» наводиться у рядку 1095.

Розділ II «Оборотні активи» містить інформацію щодо оборотних активів – запасів, поточної дебіторської заборгованості, грошових коштів та інших оборотних активів. Оборотними активами визнаються гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

У статті «Запаси» відображається вартість виробничих запасів (сировини й матеріалів, палива, будівельних матеріалів, запасних частин, тощо), а також витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи (послуги), поточні біологічні активи, готова продукція і товари. В звітній практиці ТОВ «ГЕЛФ» до рядка 1100 «Запаси» переноситься сума залишків за синтетичними рахунками 20 «Виробничі запаси» і 23 «Виробництво» (витрати на незавершені проектні та ремонтні роботи).

У статті «Поточна дебіторська заборгованість» відображається фактична заборгованість покупців (замовників) за реалізовані їм продукцію, товари, роботи, послуги, інша визнана в обліку дебіторська заборгованість, в тому числі дебіторська заборгованість із розрахунками із бюджетом та державними цільовими фондами, наприклад, щодо оплати тимчасової непрацездатності. Варто звернути увагу на те, що відповідно норм НП(с)БО

25 «Спрощена фінансова звітність» у даній статті також відображається заборгованість засновників з формування статутного капіталу, адже I розділ пасиву Фінансової звітності мікропідприємства не містить інформації щодо неоплаченого капіталу, на відміну від Фінансової звітності малого підприємства. В звітній практиці ТОВ «ГЕЛФ» до рядка 1155 «Поточна дебіторська заборгованість» переноситься сума залишків за дебетом синтетичного субрахунків 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», 371 «Розрахунки за виданими авансами», 372 «Розрахунки з підзвітними особами», а також за наявності дебітові залишки субрахунків 378 «Розрахунки з державними цільовими фондами» і 641 «Розрахунки з за податками».

У статті «Грошові кошти та їх еквіваленти» наводиться інформація щодо коштів у касі, на поточних рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій, а також еквіваленти грошових коштів. У звітній практиці ТОВ «ГЕЛФ» до даної статті включаються залишок за дебетом субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті», а також залишок за дебетом субрахунку 311 «Спеціальні рахунки в національній валюті» (спеціальний казначейський рахунок з ПДВ).

У статті «Інші оборотні активи» наводяться суми оборотних активів, які не включені до інших складових Розділу II «Оборотні активи». Так, у звітності ТОВ «ГЕЛФ» до даної статті потрапляє залишок за дебетом рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів» і залишок за дебетом субрахунку 643 «Податкові зобов'язання», що формується внаслідок визнання податкових зобов'язань з ПДВ за фактом отримання від замовників попередньої оплати.

Підсумок розділу II «Оборотні активи» наводиться у рядку 1195.

Валюта балансу за активом визначається як сума рядків 1095 та 1195 та наводиться у рядку 1300.

Пасив балансу мікропідприємства складається з трьох частин:

I. Власний капітал;

II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення;

III. Поточні зобов'язання.

Розділ I «Власний капітал» містить інформацію щодо власного капіталу даного мікропідприємства.

У статті «Капітал» наводиться сума фактично внесеного засновниками (власниками) статутного капіталу, суми додаткового капіталу, внески засновників підприємства понад статутний капітал, а також сума резервного капіталу. У звітній практиці ТОВ «ГЕЛФ» до даної статті вноситься інформація з кредиту субрахунку 401 «Статутний капітал».

У статті «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» відображається сума залишку нерозподілених прибутків або непокритих збитків на дату формування балансу. Сума непокритих збитків наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку за розділом I «Власний капітал».

Підсумок розділу I «Власний капітал» наводиться у рядку 1495.

Розділ II «Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення» не має окремих рядків, тобто інформація наводиться лише в цілому. За даним розділом наводиться інформація щодо заборгованості підприємства банкам за отриманими довгостроковими кредитами та щодо іншої довгострокової заборгованості, а також суми залишку коштів цільового фінансування та цільових надходжень, суми довгострокового забезпечення для відшкодування наступних витрат і платежів (на виплату відпусток працівникам, виконання гарантійних зобов'язань тощо).

Розділ III «Поточні зобов'язання» містить інформацію щодо поточних зобов'язань підприємства, тобто зобов'язань що мають бути погашені протягом не більше як одного року з дати балансу.

У статті «Короткострокові кредити банків» відображається сума поточних зобов'язань підприємства перед банками за короткостроковими кредитами, а також суми зобов'язань за кредитами, що утворилися як довгострокові, але підлягають погашенню протягом дванадцяти місяців з

дати балансу. Окремо варто відзначити, що відповідно до норм НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» зобов'язання за кредитами банків наводяться у цій статті з урахуванням належної на кінець звітного періоду до сплати суми процентів за їх користування. У звітності ТОВ «ГЕЛФ» стаття 1600 залишається не заповненою, адже кредитами банків підприємство не користується.

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги» відображається сума заборгованості постачальникам та підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги. У звітній практиці ТОВ «ГЕЛФ» до даної статті потрапляють залишки за кредитом субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», а також деякі суми залишку за кредитом субрахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами».

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом» відображається заборгованість підприємства за всіма видами платежів до бюджету, включаючи суму податку з працівників підприємства. У звітній практиці ТОВ «ГЕЛФ» за даною статтею наводиться залишок за кредитом субрахунку 641 «Розрахунки за податками», що включає заборгованість перед бюджетом за податком на доходи фізичних осіб, за податком на додану вартість, за єдиним податком і військовим збором.

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування» відображається сума заборгованості з відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхування майна підприємства та індивідуального страхування його працівників. У звітній практиці ТОВ «ГЕЛФ» за даною статтею наводиться лише кредиторська заборгованість щодо сплати єдиного соціального внеску (залишок за кредитом субрахунку 651).

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці» відображається заборгованість за нарахованою, але ще не сплаченою сумою оплати праці найманим працівникам. У звітній практиці

ТОВ «ГЕЛФ» до даного рядку переноситься залишок за кредитом субрахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою».

У статті «Інші поточні зобов'язання» відображаються суми зобов'язань, які не включені до складових Розділу III «Поточні зобов'язання», зокрема заборгованість за одержаними авансами і заборгованість засновникам у зв'язку із виплатою дивідендів. У звітній практиці ТОВ «ГЕЛФ» до даної статті переносяться залишки за кредитом субрахунку 681 «Розрахунки за авансами одержаними», за кредитом субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами», за кредитом субрахунку 671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами», а також залишок за кредитом субрахунку 644 «Податковий кредит», формується внаслідок відображення на підставі отриманих податкових накладних податкового кредиту з ПДВ за фактом перерахування постачальникам (підрядникам) попередньої оплати.

Підсумок розділу III «Поточні зобов'язання» наводиться у рядку 1695.

Валюта балансу за пасивом визначається як сума рядків 1495, 1595 та 1695 і наводиться у рядку 1900.

Другою складовою Фінансової звітності мікропідприємства за суттю є звіт про фінансові результати за формою 2-мс. Як звіт про фінансові результати, дана частина звітності містить інформацію щодо доходів, витрат і відповідно фінансових результатів мікропідприємства. Щокварталу звітність формується накопичувально, тобто наводиться інформація за I квартал, за I півріччя, за 9 місяців і за календарний рік в цілому. Фактично форма містить інформацію для порівняння на два періоди – за вказаний звітний період і за попередній період, яким визнається аналогічний період минулого року. Формується звіт про фінансові результати мікропідприємства, як й баланс, у тисячах гривень з одним десятковим знаком.

Інформація щодо витрат та доходів наводиться у фінансовій звітності за даними облікових записів за дебетом та кредитом синтетичного рахунку

79 «Фінансові результати».

У статті «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» відображається чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг, тобто дохід без врахування непрямих податків, зборів та інших вирахувань з доходу. У звітній практиці ТОВ «ГЕЛФ» за даною статтею відображається сума доходу від реалізації проектних та ремонтних робіт без врахування податку на додану вартість (тобто сума бухгалтерської проводки Дт 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» Кт 79 «Фінансові результати»).

У статті «Інші доходи» відображаються суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), також доходи фінансової та інвестиційної діяльності. В обліковій практиці ТОВ «ГЕЛФ» в окремих періодах наявні доходи від реалізації інших оборотних активів (виробничих запасів), а також фінансові доходи за відсотками за депозитними рахунками в банку.

Рядок 2280 «Разом доходи» формується як сума рядків 2200 та 2160.

У статті «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)» наводиться виробнича собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та/або собівартість реалізованих товарів. У звітній практиці ТОВ «ГЕЛФ» за даною статтею відображається собівартість реалізованих проектних та ремонтних робіт. Рядок заповнюється на підставі сум бухгалтерських проводок Дт 79 «Фінансові результати» Кт 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг».

У статті «Інші витрати» наводяться інші витрати операційної діяльності та інші витрати діяльності, зокрема адміністративні витрати, витрати на збут, собівартість реалізованих оборотних активів (крім готової продукції, товарів), витрати на сплату процентів та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями тощо. У цій статті також відображається належна до сплати за звітний період відповідно до законодавства сума податків і зборів. У звітній практиці ТОВ «ГЕЛФ» за даною статтею відображаються насамперед адміністративні витрати (суми до

дебету рахунку Дт 79 «Фінансові результати» з кредиту Кт 92 «Адміністративні витрати»), а також інші види витрат діяльності (наприклад, в окремих періодах собівартість реалізованих виробничих запасів з кредиту субрахунку 943). Варто окремо відзначити, що у фінансовій звітності ТОВ «ГЕЛФ» саме за цією статтею відображаються суми нарахованого до сплати єдиного податку.

Рядок 2285 «Разом витрати» формується як сума рядків 2050 та 2165.

Рядок 2290 «Фінансовий результат до оподаткування» визначається як різниця між сумами рядків 2280 і 2285.

У статті «Податок на прибуток» мікропідприємства, що застосовують загальну систему оподаткування та є платниками податку на прибуток зазначають суму податку на прибуток, нарахованого до сплати за звітний період. Але враховуючи, що ТОВ «ГЕЛФ», як платник єдиного податку, не нараховує і не сплачує податок на прибуток, дана стаття фінансової звітності ТОВ «ГЕЛФ» не заповнюється.

У статті «Чистий прибуток (збиток)» відображається чистий прибуток або чистий збиток, як різниця між сумою фінансового результату до оподаткування і сумою витрат з податку на прибуток. Враховуючи, що ТОВ «ГЕЛФ» не визнає зобов'язання з податку на прибуток, до рядка 2350 «Чистий прибуток (збиток)» переноситься сума рядка 2290 «Фінансовий результат до оподаткування». Варто також зазначити, що дані статті «Чистий прибуток (збиток)» мають відповідати обліковим даним щодо визначеного фінансового результату – у разі формування прибутку – сумі, що переноситься з дебету рахунку 79 «Фінансові результати» до кредиту субрахунку 441 «Прибуток нерозподілений», а у разі визнання збитків – сумі, що переносить до дебету субрахунку 442 «Непокріті збитки» з кредиту рахунку 79 «Фінансові результати».

В додатку А представлений Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва ТОВ «ГЕЛФ» за I півріччя 2019 року.

В ході проведеного дослідження, була складена схема формування

Фінансової звітності мікропідприємства за даними синтетичного обліку ТОВ «ГЕЛФ», представлена в додатку Б. Застосування на практиці розробленої схеми дозволить спростити процедуру формування Фінансової звітності мікропідприємства ТОВ «ГЕЛФ». Питання вдосконалення фінансової звітності мікропідприємств з метою підвищення її інформативності будуть окремо розглянуті в третьому розділі даної роботи.

3 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ГЕЛФ»

3.1 Аналіз формування, рівня та динаміки фінансових результатів

Фінансова звітність, як підсумкова інформація щодо фінансового стану та результатів діяльності підприємства, є важливим джерелом інформації для аналітичних досліджень та планування. Тут важно зазначити, що економічний аналіз є однією з основних функцій управління будь-яким підприємством, адже саме на етапі економічного аналізу можуть бути виявлені резерви та обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на підвищення ефективності та зміцнення конкурентноздатності підприємства

Отримання прибутку та збільшення таким чином вартості чистих активів і власного капіталу підприємства є метою функціонування будь-якого підприємства. Відповідно фінансові результати є основним показником ефективності діяльності підприємства, що й обґрунтовує важливість даного напрямку аналізу в системі аналізу господарської діяльності підприємства.

Основними задачами на етапі аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є:

- виявлення причин зміни обсягів прибутку в звітному періоді в порівнянні з попереднім періодом або планом;
- оцінка відносної ефективності діяльності підприємства – рентабельності;
- оцінка прибутковості і рентабельності окремих видів діяльності підприємства;
- виявлення резервів зростання прибутку і визначення напрямків мобілізації цих резервів в майбутньому з метою підвищення ефективності функціонування підприємства.

Фінансова звітність є важливим джерелом інформації для аналізу фінансових результатів, навіть якщо Фінансова звітність мікропідприємства надає обмежену інформацію щодо доходів та витрат в порівнянні із даними бухгалтерського обліку в цілому.

Виконаємо аналітичне дослідження фінансових результатів малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ» за даними Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва за I півріччя 2019 року, представленого в додатку А.

На першому етапі проаналізуємо динаміку показників доходів та витрат Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва даного підприємства в I півріччі 2019 року в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Відповідні розрахунки представлені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Показники доходів, витрат та фінансових результатів ТОВ «ГЕЛФ» в I півріччі 2019 року в порівнянні з I півріччям 2018 року (тис. грн.)

Показник	I півріччя 2018 року	I півріччя 2019 року	Відхилення від попереднього року	
			абсолютне	відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1751,9	2350,6	598,7	34,2
Інші доходи	24,1	29,8	5,7	23,7
Разом доходи	1776,0	2380,4	604,4	34,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1184,5	1562,3	377,8	31,9
Інші витрати	322,1	464,2	142,1	44,1
Разом витрати	1506,6	2026,5	519,9	34,5
Фінансовий результат до оподаткування	269,4	353,9	84,5	31,4
Податок на прибуток	-	-	-	-
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	-	-	-	-
Чистий прибуток (збиток)	269,4	353,9	84,5	31,4

Виконані розрахунки свідчать про те, що протягом I півріччя 2019 року в порівнянні з аналогічним періодом минулого року збільшилися як

показники доходів, так і показники витрат ТОВ «ГЕЛФ». Так, загальна сума доходів підприємства збільшилась за розглянутий період на 598,7 тис. грн. або на 34,2 %, а витрати відповідно збільшились на 519,9 тис. грн. або на 34,5 %. У підсумку динаміка доходів та витрат призвела до збільшення отриманого чистого прибутку в I півріччі 2019 року в порівнянні з аналогічним періодом минулого року на 84,5 тис. грн. або на 31,4 %. Окремо варто звернути увагу на негативну тенденцію перевищення темпів зростання витрат над темпами зростання доходів, хоча різниця 34,5 % і 34,2 % не є суттєвою.

Додаткову інформацію можна отримати, проаналізувавши структуру доходів та витрати ТОВ «ГЕЛФ» за даними спрощеної фінансової звітності.

Так, доходи у Фінансовій звітності мікропідприємства представлені чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та іншими доходами. Показники динаміки та структури доходів ТОВ «ГЕЛФ» наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Динаміка та структура доходів ТОВ «ГЕЛФ»
у I півріччі 2019 року в порівнянні з I півріччям 2018 року (тис. грн.)

Показник	I півріччя 2018 року		I півріччя 2019 року		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн.	%	абсолют-не, тис. грн.	віднос-не, %	структур-не, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1751,9	98,6	2350,6	98,7	598,7	34,2	+ 0,1
Інші доходи	24,1	1,4	29,8	1,3	5,7	23,7	- 0,1
Разом доходи	1776,0	100,0	2380,4	100,0	604,4	34,0	0,0

Виконані розрахунки свідчать про те, що доходи ТОВ «ГЕЛФ» формуються практично повністю за рахунок чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Доля таких доходів у загальній сумі доходів складала у I півріччі 2019 року 98,7 %, а у аналогічному періоді

минулого року – 98,6 %. Помітних структурних зрушень у структурі доходів ТОВ «ГЕЛФ» за даними спрощеної фінансової звітності за I півріччя 2019 року не відбулося.

Витрати у Фінансовій звітності мікропідприємства представлені собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) та іншими витратами. Показники динаміки та структури витрат ТОВ «ГЕЛФ» представлені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Динаміка та структура витрат ТОВ «ГЕЛФ»

у I півріччі 2019 року в порівнянні з I півріччям 2018 року (тис. грн.)

Показник	I півріччя 2018 року		I півріччя 2019 року		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн.	%	абсолют-не, тис. грн.	віднос-не, %	структур-не, %
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1184,5	78,6	1562,3	77,1	377,8	31,9	- 1,5
Інші витрати	322,1	21,4	464,2	22,9	142,1	44,1	+ 1,5
Разом витрати	1506,6	100,0	2026,5	100,0	519,9	34,5	0,0

Виконані розрахунки свідчать про негативні, хоча й не істотні структурні зрушення у структурі витрат підприємства в I півріччі 2019 року в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Так, доля інших витрат (що формуються насамперед за рахунок адміністративних витрат) збільшилась на 1,5 % з 21,4 % до 22,9 %, а доля собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) відповідно зменшилась на 1,5 % з 78,6 % до 77,1 %.

В цілому варто відзначити, що спрощена фінансова звітність мікропідприємства надає дуже обмежену інформацію для аналітичного дослідження структури доходів та витрат, особливо в частині витрат діяльності. З метою проведення більш детального та ґрунтовного аналізу варто залучати дані обліку, а також використовувати на підприємстві

інструмент внутрішньої звітності щодо доходів, витрат та фінансових результатів, у тому числі у розрізі окремих видів діяльності.

Дослідження фінансових результатів варто здійснювати не лише в абсолютній площині, а й у відносній. Таку відносну оцінку прибутку здійснюють за допомогою показників рентабельності, які порівнюють абсолютну суму отриманого прибутку із такими показниками як обсяг продажів, витрати, вартість активів, залучений капітал, власний капітал.

Економічна наука та практика передбачає розрахунок та дослідження багатьох показників, що за своєю суттю є показниками рентабельності. Найбільш поширеними з таких показників рентабельності є:

- рентабельність продажів як відношення валового доходу (прибутку) від реалізації до чистого доходу від реалізації товарів (робіт, послуг);
- рентабельність витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) як відношення валового доходу (прибутку) від реалізації до виробничих витрат на виробництво продукції (робіт, послуг);
- рентабельність основного капіталу як відношення прибутку до середньої за період вартості основного капіталу;
- рентабельність оборотного капіталу як відношення прибутку до середньої за період вартості оборотного капіталу;
- виробнича рентабельність як відношення прибутку до середньої за період вартості основного та оборотного капіталу;
- рентабельність капіталу (активів) як відношення прибутку до середньої за період суми капіталу (середньої вартості активів);
- рентабельність власного капіталу (чистих активів) як відношення прибутку до середньої за період суми власного капіталу (середньої вартості чистих активів).

Розрахунок показників рентабельності можливий за даними фінансової звітності, в тому числі спрощеної фінансової звітності мікропідприємств.

Визначимо та проаналізуємо окремі показники рентабельності за даними фінансової звітності малого підприємства ТОВ «ГЕЛФ».

Так, рентабельність реалізації виконаних робіт може бути оцінена за валовим доходом від реалізації робіт і за чистим прибутком. Рентабельність витрат на виконання проектних та ремонтних робіт варто оцінювати за валовим доходом від виконання робіт. Розрахунок зазначених показників рентабельності та оцінка їх динаміки представлені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Показники рентабельності проектних ремонтних робіт ТОВ «ГЕЛФ»
в I півріччі 2019 року в порівнянні з I півріччям 2018 року

Показник	I півріччя 2018 року	I півріччя 2019 року	Відхилення від попереднього року	
			абсолютне	відносне, %
1. Чистий дохід від реалізації проектних та ремонтних робіт, тис. грн.	1751,9	2350,6	598,7	34,2
2. Собівартість реалізованих виконаних робіт, тис. грн.	1184,5	1562,3	377,8	31,9
3. Валовий дохід від виконання робіт, тис. грн.	567,4	788,3	220,9	38,9
4. Рентабельність продажів виконаних робіт за валовим доходом, %	32,4	33,5	1,1	x
5. Рентабельність витрат, понесених на виконання робіт, %	47,9	50,5	2,6	x
6. Чистий прибуток, тис. грн.	269,4	353,9	84,5	31,4
7. Рентабельність продажів виконаних робіт за чистим прибутком, %	15,4	15,1	- 0,3	x

За результатом виконаних розрахунків можна стверджувати, що рентабельність реалізації виконаних проектних та ремонтних робіт за валовим доходом збільшилась в I півріччі 2019 року в порівнянні з аналогічним періодом минулого року на 1,1 % з 32,4 % до 33,5 %, а рентабельність витрат, понесених на виконання, збільшилась на 2,6 % з 47,9 % до 50,5 %. Таким чином динаміка зазначених показників свідчить про підвищення рівня прибутковості основної діяльності ТОВ «ГЕЛФ». В той же час рентабельність продажів виконаних робіт за чистим прибутком зменшилась на 0,3 % з 15,4 % до 15,1 %, що є наслідком перевищення темпів

зростання інших витрат діяльності (насамперед адміністративних витрат) в порівнянні із темпами зростання реалізації робіт та валового доходу від такої реалізації.

Розрахунок показника рентабельності реалізації виконаних робіт за валовим доходом дозволяє здійснити факторний аналіз динаміки валового доходу від реалізації робіт, виокремивши вплив двох факторів – зміни обсягів реалізації проектних та ремонтних робіт і зміни рівня рентабельності реалізації таких робіт. Перший з таких факторів приймається показником кількісним, а другий – якісним.

В таблиці 3.5. представлені розрахунки такого факторного аналізу динаміки валового доходу від реалізації виконаних робіт ТОВ «ГЕЛФ» в I півріччі 2019 року в порівнянні з аналогічним періодом минулого року.

Таблиця 3.5

Дослідження впливу факторів на валовий дохід ТОВ «ГЕЛФ»
в I півріччі 2019 року в порівнянні з I півріччям 2018 року

	Рентабельність реалізації робіт за валовим доходом, %	Обсяг реалізації робіт, тис. грн.	Валовий дохід від реалізації робіт, тис. грн.	Вплив факторів, тис. грн.
I півріччя 2018 року	32,4	1751,9	567,4	
За рівня рентабельності I півріччя 2018 року та обсягів реалізації робіт I півріччя 2019 року	32,4	2350,6	761,6	+ 194,2
I півріччя 2019 року	33,5	2350,6	788,3	+ 26,7

Виконані розрахунки дозволяють зробити висновок про те, що валовий дохід від виконання та реалізації проектних та ремонтних робіт ТОВ «ГЕЛФ» збільшився у I півріччі 2019 року в порівнянні з I півріччям 2018 року на 220,9 тис. грн., у тому числі на 194,2 тис. грн. за рахунок збільшення обсягів виконання робіт і на 26,7 тис. грн. за рахунок підвищення рівня

рентабельності реалізації виконаних робіт.

Досліджуючи поняття рентабельності, доцільно також представити чистий прибуток, отриманий підприємством за період, як результат залучення у діяльність капіталу як такого, а також власного капіталу підприємства.

Розглядаючи поняття рентабельності, доцільно також представити чистий прибуток, отриманий підприємством за період, як результат залучення у діяльність капіталу як такого, а також власного капіталу підприємства.

Відповідні показники рентабельності капіталу та власного капіталу ТОВ «ГЕЛФ», розраховані за даними спрощеної фінансової звітності мікропідприємства, представлені в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Показники рентабельності капіталу та власного капіталу ТОВ «ГЕЛФ»
в I півріччі 2019 року в порівнянні з I півріччям 2018 року

Показник	I півріччя 2018 року	I півріччя 2019 року	Відхилення від попереднього року	
			абсолютне	відносне, %
1. Чистий прибуток, тис. грн.	269,4	353,9	84,5	31,4
2. Середньорічна вартість активів (капіталу) підприємства, тис. грн.	720,1	891,2	171,1	23,8
3. Рентабельність капіталу підприємства, %	37,4	39,7	2,3	x
4. Середньорічна вартість чистих активів (власного капіталу) підприємства, тис. грн.	353,1	456,5	103,4	29,3
5. Рентабельність власного капіталу підприємства, %	76,3	77,5	1,2	x

Розрахунок показника рентабельності власного капіталу дозволяє здійснити факторний аналіз динаміки чистого прибутку підприємства, виокремивши вплив двох факторів – зміни вартості чистих активів (власного капіталу) підприємства та зміни рівня рентабельності власного капіталу.

У таблиці 3.7. представлені розрахунки такого факторного аналізу

чистого прибутку ТОВ «ГЕЛФ» в I півріччі 2019 року в порівнянні із аналогічним показником 2018 року.

Таблиця 3.7

Дослідження впливу факторів на динаміку чистого прибутку
ТОВ «ГЕЛФ» в I півріччі 2019 року в порівнянні з I півріччям 2018 року

	Рентабельність власного капіталу, %	Середньорічна вартість чистих активів (власного капіталу), тис. грн.	Чистий прибуток, тис. грн.	Вплив факторів, тис. грн.
I півріччя 2018 року	76,3	353,1	269,4	
За рівня рентабельності I півріччя 2018 року та вартості чистих активів (власного капіталу) 2019 року	76,3	456,5	348,3	+ 78,9
I півріччя 2019 року	77,5	456,5	353,9	+ 5,6

Виконані розрахунки дозволяють зробити висновок про те, що чистий прибуток ТОВ «ГЕЛФ» збільшився у I півріччі 2019 року в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року на 84,5 тис. грн., у тому числі на 78,9 тис. грн. за рахунок збільшення середньорічної вартості чистих активів (власного капіталу) підприємства і на 5,6 тис. грн. за рахунок підвищення рівня рентабельності власного капіталу.

Підсумковим етапом аналізу фінансовим результатом має бути розробка заходів, спрямованих на підвищення прибутковості та рентабельності підприємства, але у випадку, коли аналіз фінансових результатів здійснюється виключно за даними спрощеної фінансової звітності мікропідприємства, предметно вирішити таке завдання дуже складно. Для розробки реальних заходів, що дозволять підвищити ефективність діяльності підприємства необхідна більш детальна інформація щодо господарської діяльності підприємства.

3.2 Аналітичне дослідження фінансового стану за даними фінансової звітності малого підприємства

Аналіз фінансового стану є важливою складовою аналітичного дослідження підприємства, адже менеджмент будь-якого підприємства має здійснювати постійний моніторинг фінансового стану підприємства з метою запобігання банкрутству підприємства.

Баланс як форма фінансової звітності надає користувачам інформацію щодо фінансового стану підприємства, відповідно експрес-аналіз фінансового стану може бути здійснений за даними фінансової звітності, у тому числі й за даними спрощеної фінансової звітності мікропідприємства.

Аналіз фінансового стану за даними фінансової звітності варто розпочати із аналізу структури активів та пасивів підприємства, адже така структура впливає та у підсумку визначає фінансовий стан підприємства.

Дослідження структури активів ТОВ «ГЕЛФ» за даними спрощеної фінансової звітності станом на 01.07.2019. в порівнянні із станом на 01.01.2019. виконане в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Динаміка та структура активів ТОВ «ГЕЛФ»
станом на 01.07.2019. в порівнянні із станом на 01.01.2019.

Показник	01.01.2019		01.07.2019.		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн.	%	абсолют- не, тис. грн.	віднос- не, %	структур- не, %
Основні засоби (залишкова вартість)	343,9	47,8	529,7	49,8	185,8	54,0	+ 2,0
Запаси	143,6	20,0	211,5	19,9	67,9	47,3	- 0,1
Дебіторська заборгованість	41,5	5,8	124,5	11,7	83,0	200,0	+ 5,9
Грошові кошти	168,9	23,4	161,4	15,2	- 7,5	- 4,4	- 8,2
Інші оборотні активи	21,4	3,0	35,9	3,4	14,5	67,8	+ 0,4
Загальна вартість активів	719,3	100,0	1063,0	100,0	343,7	47,8	0,0

Загальна вартість активів ТОВ «ГЕЛФ» збільшилась станом на 01.07.2019. в порівнянні з 01.01.2019. на 343,7 тис. грн. або на 47,8 %. Збільшення наявне за всіма складовими активів окрім грошових коштів, залишок яких протягом I півріччя 2019 року навпаки зменшився на 7,5 тис. грн. або на 4,4 %. Відповідно зменшилась частка грошових коштів у загальній сумі активів на 8,2 % з 23,4 % до 15,2 %, в той час як частки більшості інших складових активів навпаки збільшилися. Такі зміни могли негативно вплинути на ліквідність, що буде окремо далі проаналізовано.

Варто також відзначити, що суттєво збільшилась вартість основних засобів підприємства, яка підвищилась за I півріччя 2019 року на 185,8 тис. грн. або на 54,0 %. Причиною таких змін є активне придбання нового обладнання у I півріччі 2019 року, що свідчить про активний розвиток підприємства.

Дослідження структури пасивів ТОВ «ГЕЛФ» за даними спрощеної фінансової звітності станом на 01.07.2019. в порівнянні із станом на 01.01.2019. виконане в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

**Динаміка та структура пасивів ТОВ «ГЕЛФ»
станом на 01.07.2019. в порівнянні із станом на 01.01.2019.**

Показник	01.01.2019		01.07.2019.		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн.	%	абсолют-не, тис. грн.	віднос-не, %	структур-не, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Вкладений капітал	50,0	6,9	150,0	14,1	100,0	200,0	+ 7,2
Нерозподілений прибуток	311,4	43,3	401,5	37,8	90,1	28,9	- 5,5
Власний капітал	361,4	50,2	551,5	51,9	190,1	52,6	+ 1,7
Поточна заборгованість за товари, роботи, послуги	75,4	10,5	91,4	8,5	16,0	21,2	- 2,0
Заборгованість перед бюджетом	76,4	10,6	97,4	9,2	21,0	27,5	- 1,4
Заборгованість із страхування	19,1	2,7	22,9	2,2	3,8	19,9	- 0,5

Продовження табл. 3.9

1	2	3	4	5	6	7	8
Заборгованість з оплати праці	71,4	9,9	84,6	8,0	13,2	18,5	- 1,9
Інші поточні зобов'язання	115,6	16,1	215,2	20,2	99,6	86,2	+ 4,1
Усього поточні зобов'язання	357,9	49,8	511,5	48,1	153,6	42,9	- 1,7
Загальна вартість пасивів	719,3	100,0	1063,0	100,0	343,7	47,8	0,0

Загальна сума пасивів ТОВ «ГЕЛФ» збільшилась станом на 01.07.2019. в порівнянні з 01.01.2019. на 343,7 тис. грн. або на 47,8 %. Збільшення наявне за всіма складовими як власного капіталу, так і зобов'язань. В цілому власний капітал збільшився за I півріччя 2019 року на 190,1 тис. грн. або на 52,6 %. Зобов'язання за той же період в цілому збільшились на 153,6 тис. грн. або на 42,9 %. Окремо варто відзначити позитивні структурні зрушення у складі джерел формування ТОВ «ГЕЛФ» станом на 01.07.2019. в порівнянні із ситуацією на 01.01.2019., адже частка власного капіталу збільшилась на 1,7 % з 50,2 % до 51,7 %, а частка зобов'язань відповідно зменшилась на 1,7 % – з 48,1 % до 42,9 %. Такі зміни у структурі пасивів свідчать про покращення фінансового стану ТОВ «ГЕЛФ».

Далі виконаємо оцінку фінансового стану ТОВ «ГЕЛФ» на 01.07.2019. у порівнянні із показниками станом на 01.01.2019.

Фінансовий стан підприємства може бути оцінений як стабільний за умови, якщо діяльності підприємства є прибутковою, рівень рентабельності власного капіталу істотно не зменшується, підприємство відрізняється задовільним рівнем фінансової незалежності, ліквідності та платоспроможності.

Класичним підходом щодо оцінки рівня фінансового стану підприємства є коефіцієнтний метод, який акцентує увагу на структурі джерел формування активів підприємства – передусім, власного капіталу і зобов'язань. Коефіцієнтна оцінка фінансового стану може бути виконана за

даними фінансового звітності, у тому числі за даними спрощеної фінансової звітності мікропідприємства.

Коефіцієнтний метод оцінки фінансового стану передбачає розрахунок та дослідження таких показників.

1. Коефіцієнт фінансової залежності:

$$K_{ф.з.} = \frac{\text{Пасиви}}{\text{Власний}_\text{капітал}}. \quad (3.1)$$

Показник відображає, скільки одиниць загальних джерел формування активів приходить на одиницю власного капіталу: позитивні зміни даного показника – зменшення, рекомендоване значення не більше 2.

2. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії):

$$K_{авт.} = \frac{\text{Власний}_\text{капітал}}{\text{Пасиви}}. \quad (3.2)$$

Показник відображає, скільки одиниць власного капіталу приходить на одиницю загальних джерел формування активів: позитивні зміни даного показника – збільшення, рекомендоване значення не менше 0,5.

3. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу:

$$K_{п.к.} = \frac{\text{Позиковий}_\text{капітал}}{\text{Пасиви}}. \quad (3.3)$$

Показник відображає, скільки одиниць позикового капіталу приходить на одиницю пасивів в цілому: позитивні зміни даного показника – зменшення до певного оптимального значення, рекомендоване значення не більше 0,5.

4. Коефіцієнт фінансової стійкості:

$$K_{ф.с.} = \frac{\text{Власні}_\text{кошти}}{\text{Позикові}_\text{кошти}}. \quad (3.4)$$

Показник відображає, скільки одиниць власного капіталу приходить на одиницю позикових коштів: позитивні зміни даного показника – збільшення, рекомендоване значення не менше 1.

5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу:

$$K_{м.} = \frac{\text{Власні}_\text{оборотні}_\text{кошти}}{\text{Власний}_\text{капітал}}. \quad (3.5)$$

Показник відображає, наскільки власний капітал фінансує формування оборотних коштів: позитивні зміни даного показника – збільшення, рекомендоване значення не менше 0,1.

5. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами:

$$K_{з.в.о.к.} = \frac{\text{Власні}_\text{оборотні}_\text{кошти}}{\text{Оборотні}_\text{кошти}}. \quad (3.6)$$

Показник відображає, наскільки оборотні кошти сформовані за рахунок власного капіталу: позитивні зміни даного показника – збільшення, рекомендоване значення не менше 0,1 – 0,2.

Виконаємо аналіз фінансового стану ТОВ «ГЕЛФ» за допомогою розглянутих коефіцієнтних показників. Результати розрахунків представлені в таблиці 3.10.

На підставі порівняння розрахованих коефіцієнтів з оптимальним рівнем ТОВ «ГЕЛФ» може бути визнане підприємством, що знаходиться у стабільному фінансовому стані та відрізняється достатньою фінансовою стійкістю. В той же час менеджменту підприємства варто звернути увагу на низький рівень забезпеченості підприємства власними оборотними коштами, що свідчать показники маневреності власного капіталу та забезпеченості

власними оборотними коштами. У майбутньому це може ускладнити фінансування поточної діяльності підприємства, а тому варто прийняти заходи, спрямовані за збільшення власних оборотних коштів.

Таблиця 3.10

Коефіцієнтні показники фінансової стійкості ТОВ «ГЕЛФ»

Показник	Станом на 01.01.2019.	Станом на 01.07.2019.	Відхилення	Оптимальне значення	Відхилення 01.07.2019. від оптимального значення
1. Коефіцієнт фінансової залежності	1,99	1,93	- 0,06	< 2	- 0,07
2. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,50	0,52	+ 0,02	> 0,5	+ 0,02
3. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,50	0,48	- 0,02	< 0,5	- 0,02
4. Коефіцієнт фінансової стійкості	1,01	1,08	+ 0,08	> 1	+ 0,08
5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,05	0,04	- 0,01	> 0,1	-0,06
6. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,05	0,04	- 0,01	> 0,1 – 0,2	- 0,06

Однією з ключових ознак фінансової стійкості підприємства є його ліквідність та платоспроможність, адже визнати фінансово стійким неплатоспроможне підприємство, на балансі якого наявні переважно неліквідні активи, було б абсурдно.

Під платоспроможністю прийнято розуміти здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання перед всіма контрагентами, в тому числі бюджетом та найманими працівниками. Необхідність аналізу ліквідності та платоспроможності підприємств в ринкових умовах

обґрунтовується тим, що в конкурентному середовищі кожному підприємству може загрозувати стан, коли воно не буде здатне розрахуватися з кредиторами і відповідно опиниться у стані банкрутства.

Найбільш поширеним підходом до оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства є коефіцієнтний метод, що передбачає розрахунок та оцінку показників – коефіцієнтів ліквідності. Такі показники можуть бути розраховані за даними фінансової звітності, у тому числі спрощеної фінансової звітності мікропідприємств.

Коефіцієнтний метод оцінки ліквідності та платоспроможності передбачає розрахунок і дослідження таких показників.

1. Коефіцієнт поточної ліквідності:

$$K_{п.л.} = \frac{\text{Оборотні}_\text{активи}}{\text{Поточні}_\text{пасиви}}. \quad (3.7)$$

Показник характеризує забезпеченість оборотними коштами для погашення поточних зобов'язань: позитивні зміни показника – збільшення; критичне значення 1 – якщо показник менший за 1, то баланс підприємства характеризується як неліквідний.

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності:

$$K_{ш.л.} = \frac{\text{Оборотні}_\text{активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні}_\text{пасиви}}. \quad (3.8)$$

Показник відображає, скільки одиниць найбільш ліквідних активів відповідають одиниці термінових зобов'язань: позитивні зміни показника – збільшення; рекомендоване значення більше ніж 0,6 – 0,7.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності:

$$K_{а.л.} = \frac{\text{Грошові}_\text{кошти}}{\text{Поточні}_\text{пасиви}}. \quad (3.9)$$

Показник характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість. Позитивна динаміка даного показника – позитивні зміни показника – збільшення; рекомендоване значення більше ніж 0,2 – 0,3.

Виконаємо аналіз ліквідності ТОВ «ГЕЛФ» за допомогою наведених показників. Результати розрахунків представлені в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Коефіцієнтні показники ліквідності ТОВ «ГЕЛФ»

Показник	Станом на 01.01.2019.	Станом на 01.07.2019.	Відхилення	Оптимальне значення	Відхилення 01.07.2019. від оптимального значення
1. Коефіцієнт покриття	1,05	1,04	- 0,01	> 1	+ 0,04
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,65	0,63	- 0,02	> 0,6	+ 0,03
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,47	0,32	- 0,15	> 0,2	+ 0,12

На підставі порівняння розрахованих коефіцієнтів з оптимальним рівнем може бути сформульований висновок про задовільний рівень ліквідності та платоспроможності ТОВ «ГЕЛФ».

3.3 Проблемні питання та шляхи підвищення інформативності фінансової звітності малих підприємств

Інформація щодо фінансового стану та результатів діяльності є надзвичайно важливою інформацією для користувачів, саме тому фінансова звітність має формуватися таким чином, щоб задовольняти користувачів інформацією для прийняття рішень. Стосується це й спрощеної фінансової

звітності, яка відповідно до норм Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» формується мікропідприємствами та малими підприємствами.

В той же час проведено дослідження рівня інформативності фінансового звітності мікропідприємства дозволяє стверджувати, що така спрощена фінансова звітність надає невиправдано обмежену інформацію щодо окремих показників активів, пасивів, а також доходів та витрат. Це обмежує виконання аналітичних процедур та ускладнює прийняття управлінських рішень. Саме тому варто, на нашу думку, дещо розширити перелік статей Фінансової звітності мікропідприємства.

По-перше, статтю 1100 «Запаси» розділу II «Оборотні активи» активу балансу за формою 1-мс варто доповнити рядком 1103 «у тому числі готова продукція, товари». Це дозволить розділити запаси мікропідприємства за рівнем ліквідності, адже ліквідність запасів, що є готовими для продажу – готової продукції та товарів, є вищою за ліквідність інших запасів, що будуть використані на підприємстві.

По-друге, у розділі II «Оборотні активи» активу балансу за формою 1-мс варто виокремити рядки 1125 «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи», 1130 «Дебіторська заборгованість за виданими авансами», 1155 «Інша поточна дебіторська заборгованість». Фактично це дозволить виокремити дебіторську заборгованість за виданими авансами, адже погашення такої заборгованості не призводить до позитивного грошового потоку, відповідно рівень її ліквідності відрізняється від інших видів дебіторської заборгованості. Погашення дебіторської заборгованості за виданими авансами призводить до формування запасів, саме тому її не варто враховувати під час розрахунку показника швидкої ліквідності.

По-третє, розділ III «Поточні зобов'язання» пасиву балансу за формою 1-мс варто доповнити рядком 1635 «Поточна кредиторська заборгованість за отриманими авансами». На відміну від інших видів кредиторської заборгованості заборгованість за отриманими авансами у стандартній

ситуації не спричиняє негативного грошового потоку, погашається шляхом відвантаження продукції, товарів, виконання робіт, послуг, саме тому включати її у розрахунок як мінімум показника абсолютної ліквідності є некоректним – для її погашення грошові кошти не знадобляться.

По-четверте, у звіті про фінансові результати за формою 2-мс пропонується виокремити рядки 2130 «Адміністративні витрати», 2150 «Витрати на збут» і 2165 «Інші витрати». Це дозволить підвищити рівень аналітичних процедур щодо дослідження витрат діяльності мікропідприємства.

По-п'яте, враховуючи, що фінансову звітність мікропідприємства і саме таку фінансову звітність формують платники єдиного податку – юридичні особи, варто окремо наводити у такій фінансовій звітності інформацію щодо нарахованого єдиного податку. Для платників єдиного податку цей податок є альтернативою податку на прибуток і податком, що забезпечує податкове навантаження, відповідно інформацію щодо нарахованого єдиного податку варто не приховувати у складі інших витрат, а відображати окремо, як й податок на прибуток.

Стосовно витрат, пов'язаних із визнанням єдиного податку до сплати, варто зазначити, що виокремлювати такі витрати доцільно й на рівні синтетичного обліку. Так, в практиці обліку ТОВ «ГЕЛФ» суми нарахованого єдиного податку включаються до складу адміністративних витрат. В той же час витрати, пов'язані із оподаткуванням, варто виокремити від адміністративних за суттю витрат, для чого за діючого Плану рахунків активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій може бути використаний субрахунок 949 «Інші витрати операційної діяльності». В цілому ж за умови можливості корегування Плану рахунків варто було би, на нашу думку, змінити назву синтетичного рахунку 98 на «Витрати оподаткування» і передбачити до нього такі синтетичні субрахунки як 981 «Витрати за податком на прибуток» і 982 «Витрати за

єдиним податком». Тоді нарахування єдиного податку відображалось би в синтетичному обліку ТОВ «ГЕЛФ» бухгалтерською проводкою:

Дт 981 «Витрати з єдиного податку»

Кт 641.3 «Розрахунки за єдиним податком»,

що чітко б ідентифікувало такі витрати, фактично пов'язані із оподаткування, а не з управлінням підприємством.

Відкоригований із врахуванням обґрунтованих вище змін та доповнень варіант Фінансової звітності мікропідприємства представлений в додатку В.

В цілому ж впровадження в практику розроблених пропозицій щодо вдосконалення Фінансової звітності мікропідприємства дозволить підвищити інформативність спрощеної фінансової звітності мікропідприємств, особливо для користувачів, яким недоступні дані безпосередньо бухгалтерського обліку або їх отримання потребує значного часу та виконання певних процедур. Окремо варто відзначити, що інформація для додаткових статей і сьогодні систематизується завдяки бухгалтерському обліку і запропоноване доповнення статей спрощеної фінансової звітності жодним чином не ускладнить та не підвищить трудомісткість її формування за даними бухгалтерського обліку.

ВИСНОВКИ

Реальний розвиток малого підприємництва є одним із пріоритетних завдань для нашої країни, адже малі підприємства здатні забезпечити швидке залучення інвестицій, економічне зростання у різних секторах економіки та соціальний розвиток суспільства за рахунок формування середнього класу. Малі підприємства в порівнянні з великим бізнесом є більш мобільними та гнучкими, але і більш вразливими, а тому для успішного функціонування та підтримки конкурентоспроможності потребують якісного, оперативного та креативного менеджменту.

Прийняття дієвих управлінських рішень потребує якісної інформаційної підтримки, забезпечення якої є основним завданням бухгалтерського обліку. Відповідно організація якісної облікової системи є важливою складовою управління для будь-якого малого підприємства. Фінансова звітність як підсумкова інформація про фінансовий стан та результати діяльності підприємства є, з одного боку, певним результатом систематизації даних обліку щодо діяльності підприємства, а, з іншого боку, важливим джерелом інформації для аналітичних процедур, обґрунтування управлінських рішень та планування діяльності підприємства. Саме це і є причиною надзвичайно високих вимог до якісного рівня формування та аналізу фінансової звітності.

Порядок формування фінансової звітності малих підприємств і мікропідприємств у вітчизняній практиці відрізняється від звітності інших юридичних осіб, адже такий порядок передбачений окремо НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність», що й актуалізує питання дослідження особливостей формування та аналізу фінансової звітності малих підприємств.

Таким чином, теоретичні та практичні питання формування та аналізу фінансової звітності малих підприємств є надзвичайно важливими, в тому числі і для ТОВ «ГЕЛФ», що було залучено в якості інформаційної бази

дослідження.

Результатом проведеного дослідження в теоретичній площині є проведена систематизація основних користувачів фінансової звітності із чіткою характеристикою інформаційних потреб кожної окремої групи користувачів. Так, були визначені інформаційні потреби наявних власників (учасників, акціонерів) підприємства, потенційних власників (інвесторів), органів Державної служби статистики, органів Державної податкової служби, приватних кредиторів (банків, постачальників тощо), покупців (замовників), а також найманих працівників та їх профспілкових організацій.

За підсумками проведеного дослідження теоретичних та методологічних основ аналізу фінансової звітності були визначені такі основні елементи аналітичного дослідження фінансової звітності:

- аналіз фінансової стійкості підприємства;
- аналіз ліквідності балансу та рівня платоспроможності;
- аналіз доходів, витрат та фінансових результатів діяльності;
- аналіз ефективності використання капіталу, залученого у діяльність підприємства;
- розробка заходів щодо підвищення ефективності та конкурентноздатності підприємства;
- розробка заходів щодо поліпшення фінансового стану (за потреби);
- прогнозування майбутніх показників діяльності підприємства за умови мобілізації виявлених резервів та впровадження розроблених пропозицій.

Інформаційною базою для виконання дослідження в практичній площині є Товариство з обмеженою відповідальністю «ГЕЛФ», яке відповідає двом із трьох критеріїв, передбачених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», для мікропідприємств і формує фінансову звітність у формі Фінансової звітності мікропідприємства. Як платник податків ТОВ «ГЕЛФ» використовує спрощену систему оподаткування, обліку та звітності та є платником єдиного

податку за ставкою 3 %.

Дослідження наявної в ТОВ «ГЕЛФ» облікової системи дозволяє сформулювати висновок про її високий якісний рівень, адже проаналізована система обліку оперативно і в повному обсязі формує інформацію, необхідну для прийняття управлінських рішень. Спрощена фінансова звітність формується у відповідності до норм НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» та надає користувачам якісну – повну, правдиву та неупереджену інформацію щодо фінансового стану та результатів діяльності підприємства.

З метою вдосконалення наявного порядку відображення в обліку ТОВ «ГЕЛФ» нарахування єдиного податку пропонується виокремити такі витрати, пов'язані із оподаткуванням, від адміністративних витрат, до яких за діючого порядку долучаються витрати, пов'язані із нарахуванням єдиного податку. За чинного Плану рахунків для цього може бути використаний субрахунок 949 «Інші витрати операційної діяльності».

В цілому ж, на нашу думку, варто було би внести зміни у План рахунків та змінити назву синтетичного рахунку 98 на «Витрати оподаткування» і передбачити до нього такі синтетичні субрахунки як 981 «Витрати за податком на прибуток» і 982 «Витрати за єдиним податком». Саме за дебетом останнього із субрахунків доцільно було би відображати витрати, пов'язані із нарахуванням єдиного податку.

Проведене дослідження рівня інформативності фінансової звітності мікропідприємства дозволяє стверджувати, що така звітність надає не виправдано обмежену інформацію щодо окремих показників активів, пасивів, а також доходів та витрат. Це, в свою чергу, обмежує виконання аналітичних процедур та ускладнює прийняття управлінських рішень. Вирішити виявлену проблему пропонується шляхом внесення до складу Фінансової звітності мікропідприємства таких змін:

– доповнення рядка 1100 «Запаси» додатковим рядком 1103 «у тому числі готова продукція, товари», що дозволить розділити запаси за рівнем ліквідності;

– доповнення розділу II «Оборотні активи» активу балансу окремим рядком 1130 «Дебіторська заборгованість за виданими авансами», що дозволить виокремити дебіторську заборгованість, погашення якої не призводить до надходження грошових коштів, що відрізняє її від інших видів дебіторської заборгованості за рівнем ліквідності;

– доповнення розділу III «Поточні зобов'язання» пасиву балансу окремим рядком 1635 «Поточна кредиторська заборгованість за отриманими авансами», що дозволить виокремити кредиторську заборгованість, для погашення якої не потрібні грошові кошти, що відрізняє її вплив на платоспроможність від впливу інших видів кредиторської заборгованості;

– доповнення звіту про фінансові результати окремими рядками 2130 «Адміністративні витрати», 2150 «Витрати на збут» і 2165 «Інші витрати», що дозволить підвищити рівень аналітичних процедур щодо дослідження витрат діяльності мікропідприємства;

– доповнення звіту про фінансові результати окремим рядком 2305 «Єдиний податок», що дозволить надавати користувачам інформацію щодо податкового навантаження, не приховуючи такі витрати у складі інших витрат.

Впровадження в практику розроблених пропозицій щодо вдосконалення Фінансової звітності мікропідприємства дозволить підвищити інформативність такої звітності, жодним чином не підвищуючи трудомісткість її формування за даними бухгалтерського обліку.

Виконаний аналіз фінансового стану та результатів діяльності ТОВ «ГЕЛФ» за даними спрощеної фінансової звітності дозволяє сформулювати такі висновки.

Підприємство є прибутковим і активно розвивається. Так, обсяг реалізації виконаних проектних та ремонтних робіт у I півріччі 2019 року збільшився в порівнянні з аналогічним періодом минулого року на 598,7 тис. грн. або на 34,2 % і склав 2350,6 тис. грн. Чистий прибуток підприємства збільшився за той же період на 84,5 тис. грн. або на 31,4 % і склав у I півріччі

2019 року 353,9 тис. грн.

Рентабельність реалізації виконаних проектних та ремонтних робіт за валовим доходом збільшилась в I півріччі 2019 року в порівнянні з аналогічним періодом минулого року на 1,1 % з 32,4 % до 33,5 %. Підвищилась також рентабельність власного капіталу за чистим прибутком – на 1,2 % з 76,3 % в I півріччі 2018 року до 77,5 % у I півріччі 2019 року.

В той же час як негативну тенденцію варто озвучити перевищення у I півріччі 2019 року в порівнянні із аналогічним періодом 2018 року темпів зростання витрат над темпами зростання доходів, хоча різниця 34,5 % і 34,2 % не є суттєвою. Причиною негативної тенденції є швидкі темпи зростання інших витрат діяльності (на 44,1 %), серед яких основну частину складають адміністративні витрати, адже собівартість реалізованих робіт зросла лише на 31,9 %.

Загальна вартість активів та відповідно сума пасивів ТОВ «ГЕЛФ» збільшилась станом на 01.07.2019. в порівнянні з 01.01.2019. на 343,7 тис. грн. або на 47,8 %. Зміни у структурі пасивів є позитивними, адже частка власного капіталу збільшилась на 1,7 % з 50,2 % до 51,7 %, а частка зобов'язань відповідно зменшилась на 1,7 % – з 48,1 % до 42,9 %.

Окремо варто відзначити суттєве збільшилась вартості основних засобів підприємства, яка підвищилась за I півріччя 2019 року на 185,8 тис. грн. або на 54,0 %.

Виконаний коефіцієнтний аналіз дозволяє стверджувати, що ТОВ «ГЕЛФ» знаходиться у стабільному фінансовому стані, відрізняється достатньою фінансовою стійкістю та задовільним рівнем ліквідності та платоспроможності. В той же час менеджменту підприємства варто звернути увагу на низький рівень забезпеченості підприємства власними оборотними коштами. Враховуючи, що це може ускладнити фінансування поточної діяльності підприємства, варто прийняти заходи, спрямовані на збільшення власних оборотних коштів, навіть якщо для цього потрібно уповільнити темпи придбання обладнання для розширення діяльності підприємства.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Андрієнко В. Поняття та склад фінансової звітності в умовах гармонізації бухгалтерського обліку. *Наука молода*. 2008. № 9. С. 153-157.
2. Безверхий К. Порядок складання спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 11-12. С. 40-50.
3. Бержанір І.А. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансового стану підприємств. *Фінанси, облік, банки*. 2014. Випуск 1 (20). С. 44-49.
4. Бернштейн Л. Анализ финансовой отчетности. Минск : Институт экономики, 2002. 624 с.
5. Бланк И.А. Управление финансовыми ресурсами. Киев : Эльга, 2002. 768 с.
6. Бондарчук Н.В. Актуальні питання складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 2. С. 42-45.
7. Борисов А.К., Райзберг Б.А. Современный экономический словарь. Москва : Издательство «ИНФРА-М», 2010. 386 с.
8. Бочаров В.В. Комплексный финансовый анализ : монография. Одесса : Издательство «Гермес», 2005. 432 с.
9. Бригхэм Юджин Ф. Энциклопедия финансового менеджмента. Москва : РАГС, ОАО «Издательство «Экономика», 1998. 823 с.
10. Бугай В., Вовк В. Ліквідність та платоспроможність: економічна сутність та експертна оцінка. *Галицький економічний вісник*. 2011. № 3. С. 169-173.
11. Будько О.В. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. *Ефективна економіка*. 2013. № 1. URL:

<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1721> (дата звернення 25.10.2019).

12. Бутинець Ф.Ф. Стандарти аудиту, надання впевненості та етики Міжнародної федерації бухгалтерів : навч. посіб. Житомир : ПП «Рута», 2006. 208 с.
13. Гнатенко Є.П., Соболева І.В. Порівняння фінансової звітності суб'єктів малого та мікропідприємства України та країн ЄС. *Молодий вчений*. 2017. № 5 (45). С. 537-541.
14. Готра В.В., Дячок А.В., Ріпич В.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка та суспільство*. 2017. № 8. С. 219-223.
15. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2005. № 2. С. 36-40.
16. Денисенко М.П., Зазимко О.В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 10. С. 25-31.
17. Джамбова К.В., Скорнякова Ю.Б. Оцінка інформативності фінансової звітності малих підприємств. Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління соціально-економічним розвитком держави та регіонів» / [за ред. А.В. Череп]. Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2019. С. 117-118.
18. Джамбова К.В., Скорнякова Ю.Б. Питання аналізу ліквідності балансу за даними фінансової звітності малого підприємства. Збірник матеріалів XIV Міжнародної науково-практичної конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» / [за ред. А.В. Череп]. Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2019. С. 157-158.
19. Джамбова К.В., Скорнякова Ю.Б. Фінансова звітність малих підприємств: окремі аспекти формування та аналізу. *Обліково-аналітичне забезпечення управління розвитком підприємства: збірник*

статей молодих вчених. Випуск 4 / [за ред. А.В. Череп]. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. С. 217-228.

20. Дробязко С.І. Фінансова звітність України: від національного П(с)БО до МСФЗ. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 10. С. 37-39.
21. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
22. Золотницька Ю.В. Особливості організації обліку та складання фінансової звітності на підприємствах малого бізнесу. *Агросвіт*. 2015. № 14. С. 17-22.
23. Івченко Л.В., Федоренко О.Є. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення. *Фінанси, облік і аудит*. 2015. Випуск 1 (25). С. 197-210.
24. Кириченко В.В., Сафонова В.И. Методика формирования и отражения финансовых результатов деятельности предприятий в финансовой отчетности. *Проблемы материальной культуры. Экономические науки*. 2010. № 1. С. 119-124.
25. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 483 с.
26. Ковова І.С., Семенова С.М. Обліково-аналітичне забезпечення контролю витрат малих підприємств в умовах євроінтеграції. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 11. С. 353-358.
27. Козлянченко О.М. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства при загрозі банкрутства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 10 (112). С. 182-187.
28. Кравчук Н., Малишкін О. Мальована В. Український баланс: можливості трансформації до євро формату. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 6-7. С. 16-26.
29. Крейдич І., Наконечна О., Харченко О. Умови забезпечення платоспроможності підприємств у контексті їх фінансової безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 8. С. 95-101.

30. Крейнина М.Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле. Одесса : Дело и сервис, 2010. 256 с.
31. Кулинич М.Б., Коваль Н.І. Удосконалення методики складання та аналізу фінансової звітності підприємств. *Економіка і суспільство*. 2016. № 6. С. 367-372.
32. Кучеренко Т. Финансовая отчетность как составляющая экономических наук. *Бухгалтерский учет и аудит*. 2008. № 9. С. 21-29.
33. Лахтіонова О.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія. Київ : КНЕУ, 2005. 387 с.
34. Малышкин А.И. Финансовая отчетность предприятия: Международные и национальные стандарты : учеб. пособ. Сумы : «Университетская книга», 2008. 158 с.
35. Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2005. 548 с.
36. Мінаєва О.М. Правове регулювання податкового обліку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2007. 201 с.
37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення: 23.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 25.10.2019).
38. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39. Дата оновлення: 23.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (дата звернення 25.10.2019).
39. Олександренко І.В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 6 (156). С. 419-426.
40. Олійник О.О., Роговий С.М. Фінансовий стан підприємства в контексті

- ліквідності та платоспроможності. *Агросвіт*. 2018. № 19. С. 34-38.
41. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій та Інструкція щодо його застосування: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення: 29.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (Дата звернення 29.10.2019).
 42. Податковий Кодекс України : Закон України від 02.12.2011 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 01.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 25.10.2019).
 43. Поддєрьогін А.М., Буряк Л.Д., Павліковський А.М. Фінанси підприємств : підручник. Київ : КНЕУ, 2008. 552 с.
 44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 16.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 25.10.2019).
 45. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419. Дата оновлення: 24.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-п> (дата звернення 25.10.2019).
 46. Пузій Г.М., Греджева Т.В. Проблеми формування показників звітності суб'єктами малого підприємництва. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Економічні науки*. 2012. № 2. С. 139-144.
 47. Пушкар М.С. Створення інтелектуальної системи обліку : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2007. 152 с.
 48. Пушкар М.С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 628 с.
 49. Савицкая Г.В. Экономический анализ : учебник. Минск : Институт экономики, 2013. 649 с.
 50. Салига К.С. Методичні підходи діагностування фінансового стану підприємства. *Держава та регіони. Економіка та підприємництво*. 2011.

№ 3. С. 204-210.

51. Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2013. № 1. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_01/Sarapina.pdf (дата звернення 25.10.2019).
52. Скорнякова Ю.Б. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2013. 120 с.
53. Скорнякова Ю.Б., Монастирська Д.С. Особливості формування облікової системи на малих підприємствах. *Причорноморські економічні студії*. Науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. 2018. Вип. 32. С. 181-185.
54. Скорнякова Ю.Б. Теорія бухгалтерського обліку: основи обліку : конспект лекцій. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2019. 90 с.
55. Смірнова О., Стадник М. Фінансова звітність: історичний аспект розвитку та сучасні орієнтири. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. Міжнародний збірник наукових праць. 2014. Випуск 2. С. 116-119.
56. Ткаченко В.А. Роль малого підприємництва в розвитку економіки України. *Держава та регіони*. 2009. № 5. С. 275-278.
57. Ткаченко Н.М. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2012. 426 с.
58. Томчук О.Ф., Фабіянська В.Ю., Довгополук Г.О. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті фінансового стану підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. № 5 (05). С. 345-351.
59. Хомин П.Я. Фінансова звітність як інформаційне забезпечення менеджменту. *Бухгалтерський облік*. 2004. № 14. С. 12-16.
60. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу : учеб. пособ. Минск : Институт экономики, 2012. 208 с.
61. Шморгун Н.П., Головка В.І. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр

навчальної літератури, 2006. 528 с.

62. Barker R. Short Introduction to Accounting. Cambridge University Press, 2012. 171 p.
63. Ferguson C. Seow P.-S. Accounting information systems research over the past decade: Past and future trend. *Accounting & Finance*. 2011. № 51. pp. 235-251.
64. Nicolas C. Siropolis. Small business management. A guide to entrepreneurship. Boston : Houghton Mifflin Company, 1997. 672 p.
65. Small S. Liquidity Management and Corporate Profitability: Case Study of Selected Manufacturing Companies Listed on the Nigerian Stock Exchange. *Business Management Dynamics*. 2012. Vol. 2. № 2. P. 10-25.
66. Sokołowska E., Wiśniewski J. Liquidity management by effective debt collection: a statistical analysis in a small industrial enterprise. *Ekonomika*. 2015. Vol. 94 (1). P. 143-156.

Додаток А

Схема формування Фінансової звітності мікропідприємства ТОВ «ГЕЛФ» за
даними синтетичного обліку

Баланс (форма 1-мс)

Показник	Код рядка	Інформація синтетичного обліку або формула розрахунку
Актив		
I. Необоротні активи		
Основні засоби	1010	1011 – 1012
первісна вартість	1011	Дт 10, Дт 11, Дт 12, Дт 15
знос	1012	Кт 13
Інші необоротні активи	1090	Кт 18
Усього за розділом I	1095	1010 + 1090
II. Оборотні активи		
Запаси	1100	Дт 20, Дт 22, Кт 23
Поточна дебіторська заборгованість	1155	Дт 36, Кт 37
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	Дт 31, Дт 33
Інші оборотні активи	1190	Дт 39, Дт 643
Усього за розділом II	1195	1100 + 1155 + 1165 + 1190
Баланс	1300	1095 + 1195
Пасив		
I. Власний капітал		
Капітал	1400	Кт 40 + Кт 42 + Кт 43
Нерозподілений прибуток	1420	Кт 441 (або Дт 442)
Усього за розділом I	1495	1400 + 1420
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення		
	1595	Кт рахунків 5 класу
III. Поточні зобов'язання		
Короткострокові кредити банків	1600	Кт 60, Кт 61
Поточна кредиторська заборгованість за:		
товари, роботи, послуги	1615	Кт 631
розрахунками з бюджетом	1620	Кт 641, Кт 642
розрахунками зі страхування	1625	Кт 65
розрахунками з оплати праці	1630	Кт 66
Інші поточні зобов'язання	1690	Кт 644, Кт 67, Кт 68
Усього за розділом III	1695	1600 + 1615 + 1620 + 1625 + 1630 + 1690
Баланс	1900	1495 + 1595 + 1695

Звіт про фінансові результати (форма 2-мс)

Показник	Код рядка	Інформація синтетичного обліку або формула розрахунку
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	Дт 70 Кт 79
Інші доходи	22400	Дт 71, 72, 73, 74 Кт 79
Разом доходи (2000 + 2240)	2280	2000 + 2240
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	Дт 79 Кт 90
Інші витрати	2165	Дт 79 Кт 92, 93, 94, 95, 96, 97
Разом витрати (2050 + 2165)	2285	2050 + 2165
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	2280 – 2285
Податок на прибуток	2300	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	2290 – 2300 (Дт 79 Кт 441 або Дт 442 Кт 79)

Додаток В

